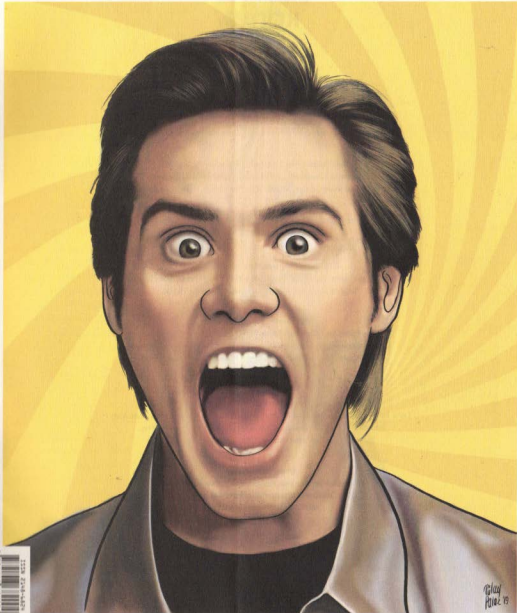

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ - SAYI 41 - YIL 5 - TEMMUZ 2019 - 10 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

JIM CARREY

KONU:

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"...ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 41 - 10 TL
kafkaokur.com - konudukkan.com - Instagram/kafkaokur - twitter/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi: Kafka Okur Yayıncılık İçve Dış Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın Yönetmeni: Gökhan Demir - Editör: Merve Özdolap
Sanat Yönetmeni: Rabia Gençler - Kapak: Tülay Palaz - Yayın Danışmanı: Baran Güzel

Adres: Fıruzağa Mah. Yeni Çarşı Cad. No:39/1 Beyoğlu, İstanbul
İletişim: okurtemsilcisi@kafkaokur.com

ISSN: 2148-6824 Yayın Türü: Yerel, Süreli Yayın
Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: [212] 454 35 10 Matbaa Sertifika No: 33316
Dağıtım: Turkuvaız Dağıtım Pazarlama A.Ş.: [216] 585 9000

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj

Tülay Palaz - İpek Körmürcü - Cansu Akın - Ercan Ayçiçek - Zülal Öztürk
Ayşenur Maden - Yeliz Akın - Eren Caner Polat - Rabia Gençler - Timuçin Keleş
Ezgi Karaata - Şeyma Türk - Duygu Topçu - Ceyda Kurteş - Nazlı Arman

Yazarlar

Okan Çil - Buket Uzuner - Kemal Varol - Hakan Bıçakçı - Eda Al
Deniz Barut - Gonca Özmen - Nazlı Başaran - Merve Özdolap - Cihat duman - Aysu Altaş
Sefa Kaplan - Yağmur Arabacı - Cem İşçiler - Cihan Talay - Şenel Eğilmez
Baran Güzel - Ezgi Özsan - Kübra Duman - Şehnaz Erkan - Sidal Yurt

©Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar
elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere
yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Okan Çil

Komedi filmleri, sinema tarihi kadar eskidir aslında. İlk yönetmenlerden olan Georges Méliès, küçük hikâyeler anlatarak güldürüyordu seyircilerini. Çeşitli sihirbazlık numaralarıyla herkesi şaşırtıyor, daha yeryüzünde olgunlaşmamış hâldeki sinemayı, aya kadar gönderiyordu. Vakit ilerledikçe kurmaca fikri de derinleşmeye başladı tabii. Charlie Chaplin'ler, Buster Keaton'lar birer birer ortaya çıkarak, sessiz dönemin kahkahalarını bizlere armağan ettiler. Devam eden yıllarda Marx Brothers'ı, Laurel Hardy'yi izlemeye başladık. Sesli filmlere geçiş dönemi hayli sancılıydı. Birçok yönetmen, oyuncu ve karakter tarihe karışmak üzereydi. Teknoloji geliyordu ve teknolojiyle beraber kurmaca fikri de komedi anlayışı gibi değişmeye başlıyordu. Bu, sadece Amerika ve İngiltere için değil, neredeyse bütün dünya sinemasını kapsıyordu.

Peki biz neye gülüyorduk?

Neydi bizim için komik olan?

Dünya sinemasında öne çıkan, herkes tarafından sevilen komedi karakterlerini düşündüğümüzde, büyük bir acıyla karşılaşıyoruz aslında. Acının peşi sıra çaresizlik, yoksulluk ve anlamsızlık geliyor. Chaplin'in 'Şarlo'su, Marx Brothers'ın hastalıklı kardeşleri, Şaban'ın saflığı, Turist Ömer'in cingözlüğü... Hemen hepsi alt tabakadan ve yoksul karakterlerin, belli bir güce karşı verdikleri mücadelede, başlarına gelenabuk hikâyelerden ibaret. Diğer bir deyişle seyirciler, beceriksiz olanın başarıya kavuşma serüvenini seviyordu.

İşte bu çok önemli bir göstergedir. Savaşlardan bir türlü başını kaldıramamış dünyamız globalleşmeye çalışırken komedi sineması ve komedi karakterleri de bu fikir üstünden yeniden yapılanmaya başladılar. Monty Python gibi sarkastikleşip Woody Allen gibi absürtleşti, John Waters kadar saldırganlaşmış Marilyn Monroe kadar seksileşti...

Dünya değişti, biz değiştik, kahkahalar değişti...

*Hayatınızda
elde ettiğiniz her şey
çürüyecek ve dağılacak
ve sizden geriye kalan
yalnızca kalbinizde
ne varsa o olacak.*

Jim Carrey

MERHABA DÜNYA

Günümüz komedi filmlerini düşününce, akla gelen en büyük oyuncuların biri şüphesiz ki Jim Carrey'dir. Hepimiz onun filmlerini izledik, onun muhteşem mimiklerinden etkilendik, kendini soktuğu hâllere midemize kramplar girercesine güldük. Dünya çapında altmış üç yapımda boy göstermiş, kırk sekiz ödüle layık bulunmuş, bunların yanı sıra onca filmde senaristlik, yapımcılık görevini üstlenmiş ve hâlâ üretmeye devam eden büyük bir beyin olarak Jim Carrey...

Peki tüm bunlar nasıl oldu?

Dünyanın bir köşesinde, fakir bir ailenin mütevazı evinde doğan bu küçük çocuk, ellerini çenesine dayayıp pencereden dışarı bakınca neler düşünüyordu? Yapacak daha iyi bir işiniz yoksa, gelin bu hayallerle bezeli büyük yolculuğa ortak olun.

1960'lı yıllar...

Dünya içinden çıkılmaz bir can pazarıydı. İkinci Dünya Savaşı'nın yaraları henüz sarılmamışken Amerika'nın Vietnam işgali çoktan başlamıştı. Küba devrimi yeni gerçekleşmiş, özgürlük ve eşitlik sloganları bir rüzgâr gibi esmişti. Che Guevara henüz ölmemiş, Deniz'ler asılmamıştı. Elvis Presley ortalığı kasıp kavuruyordu...

Kanada'nın küçük bir şehrinde, 17 Ocak 1962'de, Carrey ailesine yeni bir üye katıldı. Ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelen bu bebeğe, James Eugene "Jim" Carrey ismini verdiler.

Baba Percy Carrey, anne Kathleen Carrey ve ailenin üç çocuğu, Jim'i büyük bir sevgiyle bağrılarına bastılar. Mütevazı bir evde, çeşitli ekonomik zorluklar altında yaşıyorlar ama kendilerini sevgiden bir güven çemberi içine almayı da biliyorlardı.

Percy Carrey başarılı bir müzisyendi. Saksafonla yatıp kalkan bir caz aşığıydı. Ne var ki, sevdiği işten doğru düzgün para kazanamadığı için, ailesinin geçimini muhasebecilik yaparak sağlıyordu.

Jim'se çocukluğundan itibaren kendini göstermeye meraklı biriydi. Evde durmadan saklabanlık yapıyor, ünlüleri taklit ediyor, ailesini güldürmekten haz alıyordu. Diğer bir deyişle, bu da Jim'in eve yaptığı bir katkıydı. Hayat zordu ve bazen gülümsemek, para kazanmaktan daha meşakkatli hâle geliyordu.

Sadece evde de değil, Jim okula başladığında bile yerinde durmayı bilmeyen, enerjik bir çocuk olarak isim yapmıştı. Sürekli gürültü çıkarıyor ve arkadaşlarını eğlendiriyordu. Öğretmenleri onu tek bir şartla kontrol altına alabiliyorlardı. Ders-ten sonra tahtaya kalkmasına, şovunu yapmasına izin vererek. Jim tahtaya kalktığında, kendisini izleyen onlarca arkadaşını güldürmek için kan ter içinde kalıyor ve en çok kendisi eğleniyordu. Öğretmenleri bile otoritelerini bir yana bırakıp kahkahalar atıyorlardı.

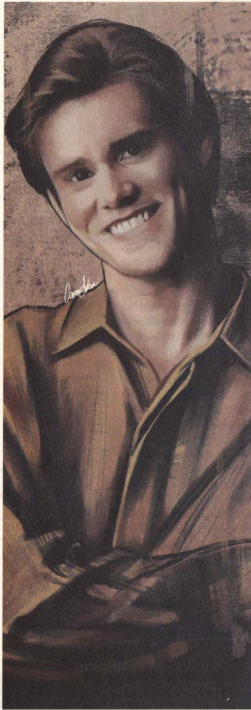
Onun ilk seyircileri ailesi ve arkadaşlarıydı. Jim âdeta bir Noel Baba gibiydi. Çuvalına doldurduğu kahkahaları etrafa saçıyor ve insanları kısa süreliğine de olsa problemlerinden uzaklaştırıyordu.

Yeteneğini daha o yaşlarda fark etmişti. Etrafındakileri güldürmekle yetinemediğinden gözünü yükseklerle dikmeye başlamıştı. On yaşına girdiğinde, 1967-1978 yılları arasında yayınlanan komedi dizisi *The Carol Burnett Show*'a oyuncu olarak baş vurdu. Ailesi, arkadaşları, öğretmenleri onun hayaline ortak olmaya çalışıyorlar, fakat bu girişimi çöretkârbuluyorlardı.

The Carol Burnett Show onun CV'sini ciddiye bile almadı. Yaşadıkları ekonomik sıkıntılar her geçen gün artıyordu. Okulda doğru düzgün bir eğitim alamıyor, yeterli ölçüde beslenemiyordu. Ama hayal kuruyordu. Hem de her zaman. Pence-

Kabul edilmeye olan ihtiyacımız bu dünyada sizi görünmez kılar.

Jim Carrey

reden dışarı bakıp ayı izliyordu. Bir gün yeteneklerini rahatça sergileyebileceği, bütün dünyayı kahkahaya boğacağı o anı bekliyordu. Hayal kurmanın ne denli ciddi, disiplinli ve acı verici olduğunun farkındaydı. Hayal kurmak sorumluluk gerektiriyordu

VE KARANLIK GÜNLER

Birkaç yıl sonra, Carrey ailesinde işler iyice sarpa sarmaya başladı. Ekonomik zorluklar iyiden iyie artarken baba Percy Carrey işinden kovuldu. Jim yıllar sonra bu olayı şu şekilde anlatacaktı:

"Babam sadece girdiği her odadaki en komik adam değil, aynı zamanda olağanüstü bir saksafoncuymuş. Ben doğmadan önce Toronto'da bir orkestradaymış. Ama büyük bir isim olabilmek için Kanada'dan ABD'ye taşınıp burada kendini kanıtlamalıydı.

Bu geçişten biraz korkmuştu ve bakması gereken bir ailesi vardı, o yüzden muhasebeci olmuştu. Ve zaman geçtikçe bu onu yiyip bitirdi. Yiyip bitirdi ve biraz sertleşti, özellikle 51 yaşında işini kaybettiğinde. Bu onu cidden bitirdi.

Ailene bakmak içintaviz vermek büyük bir şey ama hem taviz verip hem başarısız olunca çok can yakıyor. Sevdiğin işte başarısız olmaktan bile daha kötü. Bu bana örnek oldu.

Birçokları bunu bilmez ama 14, 15 yaşlarındayken babam işini kaybetti ve epey bir süre evsizdim. Tabii Kanada'da büyüdüğüm için kampa gittiğimizi sanıyordum. Ama... Öğrendim ki sevmediğin bir işte de başarısız olabiliyorsun, yani bari sevdiğin şeyi yap. Verilecek bir karar yok ortada. Ne olmak istiyorsan onu ol. Babam belki her şeyi göremedi ama başardığını gördü ve bu benim kadar onun için de büyük bir olaydı. O yüzden duygulanıyorum. Herkes babasından bahsederken duygulanır, ama gerçekten olağanüstü bir insandı."

Baba Percy Carrey işini kaybedince, Carrey ailesi evlerinin kirasını dahi ödeyemeyecek hâle geldi. Böyle olunca, yaşanan tartışmalar sonrasında evi boşaltıp bir kamp alanına yerleştiler ve çadırda yaşamaya başladılar...

Jim ergenlik dönemlerindeydi. Babası Percy ve annesi Kathleen, Titan Wheels isimli fabrikada çalışmaya başladılar. Fakat ne yaparlarsa yapsınlar karşılıklarına dikilen geçim sıkıntısıyla baş edemiyorlardı. Bunun üzerine Jim de elini taşın altına koymaya karar verdi. Okuldan sonra, aynı fabrikada gece mesaisine kalıyor, günde yaklaşık sekiz saat çalışıyordu.

Hâliyle okul hayatı sekteye uğramaya başladı. Ne kendinevakit ayırabiliyor ne de derslere konsantre olabiliyordu. Şartlar her geçengün kötüleşse de Jim'in hâlâ bir umudu vardı: İnsanları güldürebilmek...

Artık pencereden dışarı bakarak hayal kuramıyordu. Penceresi yoktu çünkü, evi yoktu. Çadırdaki yaşıyordu. Bir tek hayalleri kalmıştı elinde. Onları da canı pahasına koruyordu. Hayallerinden de olursa, hayatın ne anlamı vardı?

15 yaşında Kanada'daki çeşitli gece kulüplerinde sahne almaya başladı sonra. Esnek vücudu ve olağanüstü mimikleriyle seyirciyi gülmekten kırıp geçiriyordu. Sonunda kendini ispat edip yeteneğini sergileme imkânına kavuşmuştu.

1979'da 17 yaşına bastığında, hedefini bir üst basamağa taşıdı. Okulu bırakıp Los Angeles'a taşınacaktı. Ailesidurumlarını biraz olsun düzeltmişti, küçük oğullarından ayrı kalmak da istemiyorlardı, ama Jim'i kararından vazgeçirebilmek mümkün değildi. Onun gözlerinde Hollywood ışıkları yanıp sönüyordu...

BİLİNMEZE YOLCULUK

Jim, Los Angeles'a yerleşti ve sonra The Comedy Store'da çalışmaya başladı. Buradaki seyircilerintepkileri de oldukça yüksekti, ama domino taşına ilk vuruşu yapan, emektar komedyenlerden Rodney Dangerfield oldu. Belki de Rodney olmasaydı, şu an hiçbirimiz Jim Carrey ismini bilmeyecektik.

Jim ve Rodney o günden sonra sıkı dost oldular ve yaptıkları kontrat gereği, pek çok eyalette sahneye çıkmaya başladılar. Jim her gösteride sınırları zorluyor, insanları kahkahaya boğuyordu. Aradan yüzlerce gösteri, binlerce kahkaha geçtikten sonra, Jim gözlemini yeniden Hollywood'a çevirdi, ama daha aşması gereken basamaklar olduğunun farkındaydı.

1980'de *The All-Night Show*'da çalışmaya başladı. Yaptığı seslendirmeler başarılı olunca, 1981'de, *Introducing... Janet* isimli diziden ilk rolünü kaptı ve Tony Moroni karakterinehayat vermeye başladı. Rolü her ne kadar küçük olsa da yeteneğini sonunadek kullanarak Hollywood'un dikkatini çekmeye çalışıyordu. Bu, uzun bir yolculuk olacaktı. Ailesi ve Rodney bir yana, Jim'i asıl destekleyenler seyircilerin kahkahalarıydı.

Ve yoluna hızla devam etti. *All in Good Taste*, *Buffalo Bill*, *The Duck Factory*, *Earth Girls Are Easy...* 14 yılda, 71 yapımda yer aldı. Pek çoğunda küçük rollerde boy gösteriyordu, ama diğer komedyenlerle arasındaki fark, her sahnede kendinibelli ediyordu.

BİRİ BENİ DURDURSUN

Jim, TV dizileri ve TV filmlerinin yanı sıra, sahne sovralarını da aksatmamaya çalışıyordu. Bilinirliği artmış, yeteneği günden güne takdir toplamaya başlamıştı. Artık zamanı gelmişti. Hollywood onu daha fazla görmezden gelemeyecekti. 1994'teki ilk başrolüne kavuştuğunda 32 yaşındaydı. *Ace Ventura: Pet Detective*, namıdiğer *Hayvan Dedektifi*.

Filmin yapımcısı James G. Robinson, her ne kadar sürpriz bir isim keşfettiğini düşünse de riskini minimumda tutmak istedi. Bu yüzden filmin bütçesini 15 milyon dolar olarak belirledi. Hayvanlarla çok iyi anlaşılan ve kayıp hayvanları bularak hayatını kazanan, saf bir dedektifin hikâyesini konueden filmin bütçesi, ortalamanın altındaydı, ama Jim canını dişine takarak çalışmaya başladı.

Kostümden, senaryoya kadar her alanda inisiyatif alıyorsa, ortaya güzel bir film çıkması için elinden geleni yapıyordu. Nihayetinde film bitip de gösterime girince, başta yapımcı James G. Robinson olmak üzere kimse şaşkınlığını gizleyemedi. Hasılat 107 milyon doların üstündeydi...

Aynı yıl ikinci başrol filmi olan *The Mask*'in (*Maske*) çekimlerine başlandı. *The Mask*, 1991'de, Dark Horse Comics tarafından basılan bir çizgi romanı aslında. Filmin aksine, pek çok insanı öldüren lanetli ve kara bir hikâyeyi işliyordu. Filmin senaristi Mike Werb, hikâyenin komedi yönünü öne çıkararak, aksiyonel bir kaçma-kovalamaca serüveni ortaya çıkardı. Bütçesi 23 milyon dolar, gişe hasılatıysa 351 milyon doların üzerindeydi. Jim, Stanley Ipkiss karakteriyle Altın Küre'de aday gösterildi, ancak karşısında güçlü bir rakip vardı: Tom Hanks'ın başrolünü oynadığı, unutulmaz filmlerden biri, *Forrest Gump*. O yıl ödülü Tom Hanks'e kapırdı.

Yine 1994'te üçüncü başrolü olan, *Dumb And Dumber* (*Salakile Avanak*) için kamera karşısınageçen Jim, daha özgüvenliydi ve yaptığı şeyin farkındaydı. Lloyd (Jim Carrey) ve Harry'nin (Jeff Daniels) kendilerini mafyatik bir mücadelenin ortasında bulmalarını konu edinen filminbütçesi 17 milyondolardı. Toplam gişe hasılatıysa 247 milyon doların üstündeydi.

1994 yılı, Jim'in hayatını tamamen değiştirmişti. O artık hem yetenekli bir komedi aktörü olarak tanınıyor, hem de yaptığı filmler ticari olarak oldukça yüksek sonuçlar elde ediyordu. Hâliyle Hollywood'un büyük yapımcıları da onun arkasından koşuyordu.

Jim sonunda istediğine kavuşmuştu. Kanada'daki küçük bir evin penceresinden dışarı bakarak hayal kuran çocukluğunu minnetle hatırlıyordu artık...

1987'de eski aktrist Melissa Womer'la gerçekleştirdiği ilk evliliğinden sonra, *Dumb and Dumber*'in başrol kadın oyuncusu Lauren Holly'le ikinci evliliğini yaptı. Aşk hayatı da kariyeri gibi yükselişe geçmişti. Şimdilik Jim için her şey yolundaydı.

Devam eden yıllarda, birbiri ardına filmler çekmeye devam etti. *Butman Forever*, devam filmi olarak tasarlanan *Ace Ventura: When Nature Calls*, *Liar Liar*... 1998'e kadar beş film ve bir TV dizisinde boy gösterdi. Kariyerinin zirvesinde, zenginliğin içindeydi. Ancak içten içe hissettiği başka bir sorun vardı...

JIM CARREY SENDROMU

Çocukluğundan beri komediyle iç içe olan Jim, varoluşsal bir boşluk içine düşmeye başlamıştı. Evet, çok başarılıydı ama hayat verdiği "ciddiyetsiz" karakterler, artık onu pek tatmin etmiyor gibiydi. Daha derin filmlerde oynamak istiyordu artık. İnsanın içine giren, iynin ve kötünün ötesinde filmlerde...

Yönetmen Peter Weir ve senarist Andrew Niccol'un hazırladıkları *Truman Show* tam da beklenen zamanda Jim'in ellerine geldi. Simülatif bir evrende, hayatı elinden alınarak, reklamlarla bezeli bir televizyon programına dönüştürülen Truman Burbank'in hikâyesiydi bu. Jim rolü hemen kabul etti etmesine ama eleştirmenler oldukça temkinliydi. Bu zamana kadar saf, salak karaktere hayat veren Jim'in, bu rolün altından kalkıp kalmayacağını sorguluyorlardı.

Jim role çok iyi hazırlanarak sete geldi. Son sahnesine dek, performansını hiç düşürmeden, büyük bir gayretle hareket ederek seyirci karşısına çıktı. Film, eleştirmenlerden tam not almıştı. Sadece ticari film seyircisi tarafından beğenilmemiş, sanatsal anlamda da büyük bir etkiye sebep olmuştu.

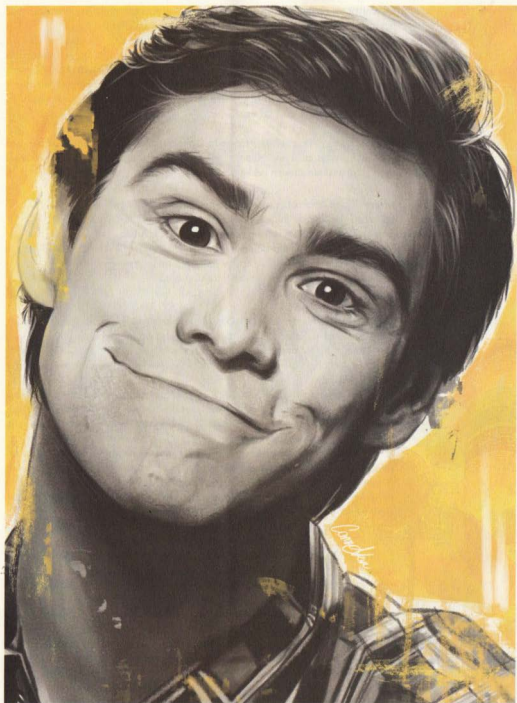
1999'da öne çıkan en iyi filmlerinden biri de şüphesiz ki *Man On The Moon* oldu. Belki de dünyanın en büyük trollerinden biri olan, komedyen Andy Kaufman'ın hayat hikâyesinin anlatan bu filmin yönetmen koltuğunda Milos Forman oturuyordu. Jim, rolü hemen kabul etti, ama Milos Forman onun bildiği yönetmenlere pek benzemiyordu. Dünyaca ünlü yıldız hâline gelmiş olan Jim'den deneme çekimi istedi. Jim bu durumu şaşkınlıkla karşılarsa da egosunu çiğneye çiğneye deneme çekimine gitti. Kendinden hep daha fazlasını bekliyor, sınırlarını aşmanın yollarını arıyordu.

"Rolü kaptığımı duyduğumda Malibu'da oturmuş okyanusa bakıp düşünüyordum: 'Andy nerede olurdu? Ne yapıyor olurdu?' Andy Kaufman, seyircilerini güldürmekten ziyade şaşırtmayı severdi. Bence onun yapacağı şey, telepati yoluyla iletişim kurmaya çalışmak falan olurdu. Belki fazla ileri gittim, bilmiyorum. Çoğu kişi öyle diyor. Tam o anda otuz yunus su yüzüne çıktı. Dedim ki, belki doğru yoldayım. Bir karar aldım, sonraki birkaç gün insanlarla telepati kurmaya çalışacaktım. Absürttü. Tamamen absürttü. Ama işe yaradı. O anda Andy Kaufman yanıma geldi, omzuma dokundu ve dedi ki: 'Otur. Filmimde ben oynayacağım.' Sonrasında yaşananlar kontrolümde değildi."

Evet, gerçekten de onun kontrolünde değildi. *Jim and Andy* belgeselinde, *Man On The Moon*'un kamera arkasını izlediğimizde karşılaştığımız şeyler alışık olduğumuz görüntüler değildi. Jim sadece kamera karşısında değil, set aralarında, karavanda, hatta günlük hayatında bile Andy Kaufman, Tony Clifton gibi davranıyordu. Milos Forman onu aradığında telefonu Tony açıyordu sözelimi ve yönetmen telefona Jim'i isteyene dek rolden çıkmıyordu. Tüm bu süreçten sonra, Jim'in komedi anlayışı da yavaş yavaş değişmeye başlamıştı. *Bruce Almighty*'de (*Aman Tanrım*) Tanrı rolüne

Bir noktada,
başarmak için
kendini yarattıysan
ya yarattığın şeyden
vazgeçeceksin ve
kendin olarak sevmek
ya da sevmemek için
bir risk alacaksın
ya da gerçek benliğini
öldürüp mezarına
uzanacaksın ve
aslında hiç olmadığın
bir karaktere
tutunacaksın.

Jim Carrey

Canas Alan

soyunuyor ve gücün sanıldığı kadar önemli olmadığını anlatıyor, *Fun With Dick And Jane*'de (*Dik ve Jane İş Başında*) trajikomik bir kapitalizm eleştirisi yapıyor, *I Love You Philip Morris*'de (*Seni Seviyorum Philip Morris*) eşcinsel bir aşığı canlandırıyor.

2004'te Michel Gondry'nin yönetmenliğini yaptığı ve ismini pek çok insanın yanlış söylediği *Eternal Sunshine of the Spotless Mind* (*Sil Baştan*) filmi için kamera karşısına geçti. Aşk nedir? Âşk nedir? Bir aşktan kurtulmak mümkün müdür? Bu ve buna benzer pek çok soruyla boğuşan filmde Joel Barish karakterini canlandıran Jim, hepimizin unutmaya çalıştığı ama yeniden ve yeniden yaşadığımız duyguları hatırlattı bize.

Jim yavaş yavaş saf değiştiriyordu sanki. Sahip olduğu şan, şöret ve paranın ötesinde, hayatın anlamını, bilinci ve insanı sorguluyordu. Bu sıralarda saf ve salak tipleri oynamaktan elinden geldiğince kaçındı.

Bu şeyleri çok so yut buluyorum. Neden Amerikalıyım? Neden Kanadalıyım? Ne ki bu? Anlamı ne? Birileri bir çizgi çekmiş ve "Burası, budur." demiş. Ama biz çok daha fazlasıyız... Sanki her şey önünüze konan so yut yapılarından oluşuyor ve sizi bir şekilde bir arada tutmaları gerekiyor. Bıraktım ben onları. Bir arada tutulmasam da olur. Ruhani bir yolculuğun içindeyiz, o kadar ve hepimiz aynı yere gideceğiz, tabii öyle bir yer varsa. Belki de yoktur. Bu kadarıdır, sonra bitiyordur. Ben ve ça y fancını, o kadar.

Jim Carrey

İlerleyen yıllarda, tarih 2015'i gösterdiğinde büyük bir sarsıntıya maruz kaldı. Eski kız arkadaşı Cathriona White intihar etmişti ve intiharından sonra bulunan mektubunda, Jim'in kendisini uyuşturucuya alıştırdığını yazıyordu. Cinsel hastalıklar, hayat kadınları da cabasıydı. Belki de Jim'in esas dönüşümünü tamamlayan şey burada yatıyordu.

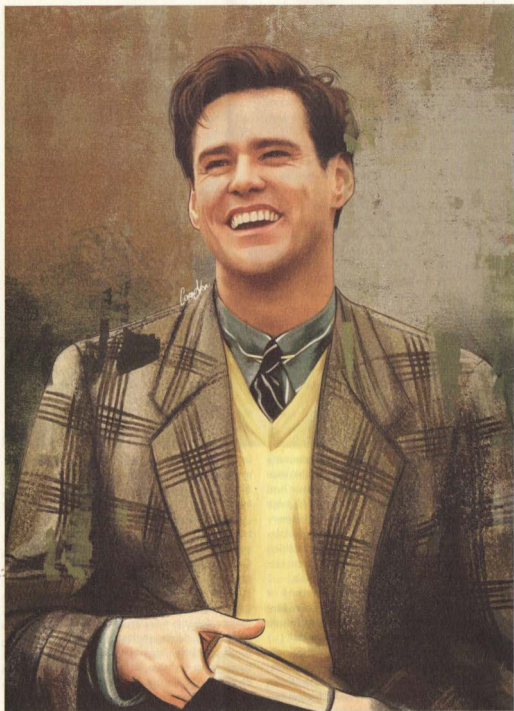
Jim tamamen yıkılmış hâldeydi. Para ve şöret ruhunun ıstırabını yatıştırmaya yetmiyordu. İşte bu sıralarda meditasyon yapmaya başladı. Dünyaya yeniden gelmiş, küçük bir çocuk gibi davranıyordu. Basit ve güçlü sorular soruyor, korkuyla sevginin dengesini ayarlamaya çalışıyordu.

"Sürekli söylerim; keşke insanlar hayal ettikleri zenginliğe ve şörete kavuşsalar ve ondan sonra da gerçekten istediklerinin bu olmadığını farkına varsalar. Birçoğunuz gibi ben de dünyayı dolaşıp, kendimden büyük işler yapabilmek için endişelendim. Ta ki benden daha zeki birinin, kendimden başka hiçbir şeyin, benden daha büyük olmadığını fark etmemi sağlamasına kadar..."

Dünyaya bakış açısı neredeyse tamamen değişmişti. Bazıları onun delirdiğini iddia ediyor, bazılarıysa aydınlandığı savunuyordu. Onun fikirlerini öğrenmek için hemen her mecrada söylediklerini kayıt altına alıyorlardı. Ne ödüllerin bir anlamı kalmıştı ne de büyük bir yıldız olmanın. Jim sadece insanların kişilikleriyle, dünyaya bakış açılarıyla ilgilenmeye başlamıştı.

O yeniden yıllar öncesine dönmüş, Kanada'daki pencereden dışarıya bakan çocuğun yanına gitmişti sanki. Bu kez "Emin misin?" diye soruyordu ona. "Gerçekten tek istediğin şan, şöret ve paramı?"

Jim hâlâ oynamaya ve üretmeye devam ediyor. Zaten adına yaşamak dediğimiz, ne olduğunu doğru düzgün bilmediğimiz ve çoğu zaman da beceremediğimiz eylem böyle bir şey değil mi? Oynamak, üretmek ve tüketmek üzerine kurulu garip bir sistem... Belki de esas dert, Truman Burbank gibi, o denizi aşabilecek cesarete sahip olmakta yatıyordu.

BABASINDAN KAFKA'YA MEKTUP*

"Sevgili oğlum Franz, Bana hiç göndermediğin bir mektup yazdın. Bense sana bu satırları uzak-tan, çok uzaktan ama sana ulaşacağımla bilerek yazıyorum. Neden şaşırdın öyle? Evet, benim; öz baban Hermann Kafka. Tabii beni tüm dünyaya öyle korkunç ve zalim biri olarak tanıttın ki, şimdi sen bile kendi yalanlarına inanıp, sana 'sevgili oğlum' diye hitap etmeme şaşıırıyorsun! Fakat hakkımda yazdıklarının doğru olmadığını sen de biliyorsun. Sen, bana hiç yollamadığın o mektupla benim sayemde ünlendin aslında! Zalimmişim öyle mi? Haydi canım sen de! O mektup bana değildi, sen onu tüm dünyaya yazmışsın aslında. Tıpkı, yazdıklarının hepsini yakmış diye arkadaşın Max Brod'a vasiyet etmen gibi bana yazdığın da öyle 'sözde' bir mektuptu... Hah güleyim bari!"

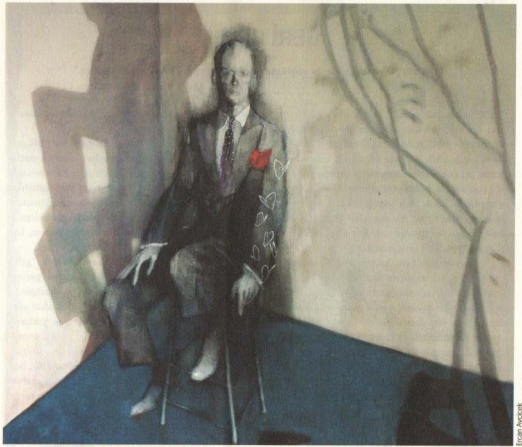
Üniversite yıllarımda çevremdeki bütün ergenler gibi ben de hayatı ve kendimi anlayabilmek için elime geçen her kitabı, dergiyi, kulağıma adı takılan her yazarı sular seller gibi okuyordum. Bizim kuşakta kızlar, Dostoyevski, Yaşar Kemal, Sevgi Soysal, Kafka, Tezer Özlü okumamış, Nâzım, Seferis, Attila İlhan, Neruda, Gülsen Akın şiiri ezberlememiş oğlanlarla çıkmazdı! Her ne kadar bazıları o yazarların eserlerinin adlarını ve kitaplarından birkaç satırı ezberleyip okumuş gibi yapsa da kızların gözüne girebilmenin en önemli ölçütlerinden biri edebiyattı. İşte o yazar listesinin içinde, hem de ilk üçte mutlaka Kafka olurdu. Zaten Kafkaesk kavramını duymamış biri aramızda uzaylı (!) muamelesi görürdü. Şimdi geriye bakınca, o yeni yetme kibrimiz ve delikanlı heyecanımız beni gülümsetiyor ama o sırada son derece ciddiydik tabii. Bu yüzden çoğumuz Kafka'nın *Dönüşüm* (Metamorföz) öyküsünü, dolayısıyla otoriter babasının baskıları zindana çevirdiği çocukluğunu, kendi beklentileri yüzünden oğlunun hayallerini yaşamasına fırsat veremeyişini, sevgisizliğini ve bencilliğini biliyorduk.

"Sevgili oğlum Franz, sana karşı asla açık ve içten davranmadığı suçlamaıyla öz babanı tüm dünyaya şikâyet ederken, acaba sen kendinin öz babana karşı nasıl bir evlât olduğunu hiç düşündün mü? (...) O meşhur aşık mektubunda benden hep korktuğunu yazmışsın, özellikle de o mektubu okumadan korktuğunu... İyi de sana miras olarak bıraktığım 'Kafka soyuna öz gü sağlam irade'ye oldu? Neden iradeni kullanmak yerine bir korkak gibi yaşadın?"

Kafka'nın hiç sevmediği bir büro işinde memur olarak yıllarca mutsuz çalıştığını, yazdıklarını yine babasının tepkisinden çekinerek yaşarken yayınlamadığını, ölümünden sonra yayınlanan kitapları ve mektuplarından okuyan tüm Kafkaseverler gibi ben de Baba Kafka'ya karşı oldukça kızgın ve kırgındım. Böyle büyük bir yeteneğe sahip evladını otoriter tavrıyla bir böcek gibi sindirmiş, âdeta ezmiş, zavallı Franz Kafka bu nedenle kısa hayatında gün yüzü görmemişti. Ne var ki, günlerden bir gün çok sevdiğim ve sonradan Nobel Edebiyat Ödülü alacak olan Güney Afrikalı önemli kadın yazar Nadine Gordimer'in öykülerini okurken büyük bir sürpriz olarak karşıma çıkan "Babasından Mektup" (Letter from his Father) adlı muhteşem kurgu eser, beni şaşkınlık ve kahkahalara boğdu. Bu öyküyü defalarca okuduktan sonra Kafka hakkında tüm bildiklerimi yeniden gözden geçirmeye ihtiyacı duydum. İyi yazarlar böyledir; onlar yazdıklarıyla o güne kadar bildiğinize emin olduğunuz bazı şeyleri altüst eder, salları, silkeler ve sizi yeniden düşünmeye, okumaya, yeni yollara çıkmaya iter, hiç olmazsa teşvik ederler. Nadine Gordimer onlardan biridir.

"Zavallı oğlum, maalesef senin ruhun karanlıktı, yazdığın kitaplar, günceler, bazılarını yabancılarla ve kadınlara postalandığını mektuplarında güya benim ağzımdanmış gibi, kendi edebi söyleminle yüzlerce kez, hayata bir türlü uyum sağlayamadığını, uyumsuz olduğunu kendin söylüyorsun zaten. Hayatındaki her sorun için beni suçlamak; işte yaptığın buydu!"

Aradan yıllar geçip, kendim de bir yazar olarak hayatımı kazanmaya başladıktan sonra artık Sovyetler Birliği'nden kurtulup, bağımsız bir ülke olan Çekya'nın başkenti Prag'a sadece Kafka'nın ayak izlerini takip etmek için gittim. Prag'da, Şato'dan Dava'ya Milena'ya Mektuplar'dan Babaya Mektuplar'a ama en çok *Dönüşüm* gibi bir edebiyat şaheserini yazmış o dehanın dolaştığı sokakları, yaşadığı ve çalıştığı binaları günlerce dolaşıp gördükten sonra Nadine Gordimer'in çok detaylı bir çalışmayla yazdığı öyküyü daha iyi anlamaya başladım. Kafka hakkında ben de Gordimer gibi düşünmeye, biz yazarların zaaflarımız ve kişilik sorunlarımız konusundaki hassasiyetimizi Kafka'nın bakış açısından görmeyi denedim.

Erican Aygün

Franz Kafka'nın kendine özgü hassasiyeti ve kırılganlığıyla babasını diğer kardeşlerinden daha farklı algılayıp, onun otoriterliğini birazda kurgulamış olabileceğini uslamlamaya başladım.

"Oğlum, senin sık sık hastalanman ve sonunda verem (tüberküloz) olman benim suçum değildi. Akciğerlerinin iflas etmesi konusunda da beni suçlayamazsın. Ben göğsün genişlesin diye sana daha çocukken yüzmeye öğrettim. Yalan mı? Ayrıca yetişkin bir adam olduğunda kendi evine çıkmak, kendi hayatını kurmak için hiçbir çaba göstermeyen de sendin. Anne ve babanın sana bakmasını sen tercih ettin! (...) Fakat hiçmi güzel zamanlarımız olmadı oğlum? Hı Franz? Yüzme derslerinden sonra sosis yiyip, bira içtiğimiz o zamanlar mesela? Hiç değilse şimdi (ikimiz de ölmüş olduğumuza göre) sosis ve birayı hatırlarsın değilmi?"

Franz Kafka, Hitler'in Prag'ı işgaliyle sadece Yahudi oldukları için ailesinin toplama kampındavah-

şice öldürülmesinden önce veremden öldü. Böylece babasının ve tüm ailesinin feci sonunu görmedi. Eserlerini yakması için bıraktığı yakın arkadaşı, kendisi de bir yazar olan Max Bord, İsrail'e yerleşerek kurtuldu, 1968'e dek yaşadı ve eğer elindeki eserleri yayınlamak yerine yakın dostu Franz Kafka'ya söz verdiği gibi yaksaydı, dünya edebiyatı ne Kafka'yı ne de Kafkaesk'i tanıyacaktı. Tabii bu derginin adı da Kafkaokur olmayacaktı.

"Huzur içinde uyu oğlum Franz Kafka. Keşke benim sana huzur vermeme sen izin verebilseydin. Baban Hermann Kafka."

**Letter from his father. *Nadine Gordimer. (Nadine Gordimer'in öyküsünden buraya aldığım bölümleri ben çevirdim, -artık yaşamayan büyük yazar Gordimer'in hoşgörüsüne(!) sığınarak- çeviriye birkaç küçük eklemeyaptım. Öyküyü *London Review of Books'dan okuyabilirsiniz.*

GERİ GELEN

"Ne çok yalan söyleniyordu yeryüzünde; sözle, yazıyla, resimle ya da susarak."

Anayurt Otelı, Yusuf Atılgan

Kimi zaman birkaç kelimeden oluşan kimi zaman bir sayfayı bulan cümleler, ne sevebildiğimiz ne de nefret edebildiğimiz unutulmaz bir roman kahramanı, insanı daha ilk anda bilincin o karanlık dehizlerine çağırır, daracık mekânıyla insanın içine oturan, karamsar ve kederli bir roman Yusuf Atılgan'ın *Anayurt Otelı*. Bilinç akışı tekniğinin yetkin bir örneği olan, simgelerle örülü, bu simgeleri çözebilen okura sadece sıradan bir insanın varlığını değil belki de bir ulusun hikâyesini de fısıldayacak bir roman.

Anayurt Otelı'nin kahramanı Zebercet için gayet sıradan bir sahneyle açılır roman. Taşradaki bu otelde zaman gelenler, gidenler ve geçmiş hatıralarla örülüdür bir bakıma. Ama romanın merkezindeki Zebercet için, otel demek bir nevi memleket demektir ve her iki anlamıyla da anayurdu imgeler. Romanın girişinde Zebercet'le ilgili peş peşe sıralanan eylemler, roman ilerledikçe bir sarmal hâlini alır. Sarmalın merkezinde hangi basınçların olduğunu, örneğin çocukluğun, örneğin bu topraklarda "erkekliğe ilk adımların atıldığı" anların nasıl bir travmayla örtüldüğünü, durmadan anlatılan o askerlik anıları ve genelev ziyaretlerinin gerçekte bize ne söylediğini, emekli subayın otelde neden uzun kaldığını sayfalar ilerledikçe anlarız. Romanın hemen başında gayet sıradan bir şekilde resmedilen Zebercet'in giderek nasıl da "sakatlanmış" olduğunu, hangi travmalarla baş etmesi gerektiğini, üzerine toprak attığı bilincinin nasıl da yavaş yavaş orta yere döküldüğünü de anlarız böylece.

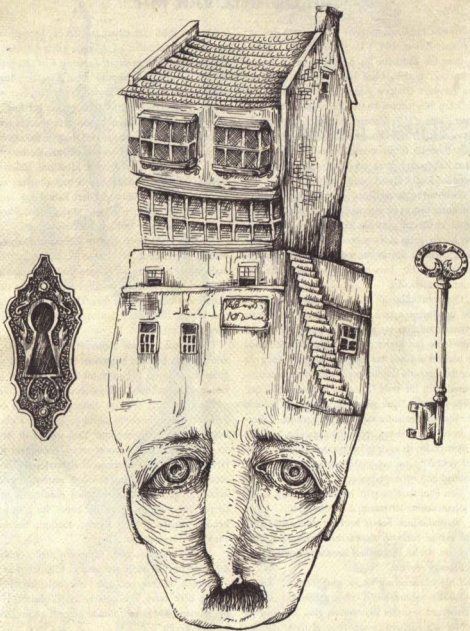
Tüm yaşamı bir otelin günlük koşturması içinde müşteriler ve temizlikçi kadından ibaret olan Zebercet'in, günün birinde bu bilinci deşmesine, hayatının içinden çıkılmaz bir hâl almasına sebep olan kişi gecikmeli Ankara treniyle gelen kadındır şüphesiz. Bir yönüyle anneyi simgeleyen bu kadın bir gece alt kattaki odada kalır ve sabahla gider ama Zebercet'e de tekrar döneceği beklentisini bırakır. Bu odada kadından geriye kalan eşyalarla (çay bardağı, küllük, havlu, yastık) garip bir bağ kuran Zebercet, kadının odasını bir gün geri gelebileceği ihtimaline karşı kimselere vermez. Arada bir üst kattaki odadan inip kadının alt

kattaki odasına iner, o eşyaları öpüp koklar, kokusunu bıraktığı yastığıyla sevişir.

Alt ve üst kattaki odalar. Alt katta bir türlü gelmeyen kadın, üst katta hayat kadınları, askerler, emekli subay ve Zebercet'in odası. Bilinç dışı ile bilincin çatışması... Böylece o zamana kadar parça parça anlatılan geçmiş kırıntılarının giderek gün yüzüne çıkmasının romanı olur *Anayurt Otelı*. Hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir tür geriye dönüşün, beklentinin romanı. Son bir umudun...

Günlerini, gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının tekrar otele döneceği beklentisiyle geçiren Zebercet, kadının bir daha gelmeyeceğini anladığında, son bir gayretle pek çıkmadığı sokaklara adım atar. Orada, Zebercet'in dâhil olmaya çalıştığı sokaklarda, gittiği sinemalarda, yalnız başına bir iki tek atmaya niyetlendiği meyhanelerde, otel müşterilerinin bilgilerini verdiği karakolda; iğdiş edilmiş bir çocukluk, bastırılmış bir eşcinsellik, sakatlanmış bir erkek kahramanla tanışırız. İlk kez otelden sebepsizce ayrılmış, ilk kez özgürlük duygusunun peşinden gitmek istemiş ama başaramamıştır Zebercet. Nihayetinde, otele dönüp tam da sirenler çalarken, tam da saatler dokuzu beş geçerken, tam da tarihler 10 Kasım'ı gösterirken intihar eder.

Yusuf Atılgan, *Anayurt Otelı*'nde, hayli sorunlu bir kahraman üzerinden sakat kalmış, yaralanmış bir otel kâtibinin hikâyesini anlatır görünürde. Ama sanki bu hikâyede daha fazlası da vardır. Roman boyunca çeşitli vesilelerle sıralanan bütün tarihler bu ülkedeki önemli olaylara denk gelir. Tanzimat Fermanı'ndan Atatürk'ün ölümüne kadar ülke tarihinin temel nirengi noktaları bu romana eşlik eder. Kısıtlılığı yüzünden çabucak biteceğini sandığımız ama geriye ağır bir yük bırakan bu roman bitip ister istemez tavana, orada sallanan ipe baktığımızda fark ederiz: Atılgan, hem Zebercet'in hem de ülke insanının bir türlü içinden çıkıp ulaşamadığı özgürlük meselesini ve "bastırılanın geri dönüşünü" hayli etkileyici, unutulmaz bir roman kahramanı üzerinden anlatmaya niyetlenmiş gibidir bu kitabında.

BİR ODANIZ VAR MI?

Sinema tarihimizin en iyi filmlerinden *Anayurt Otel*i (Ömer Kavur, 1987) bu soruyla başlar. Soruyu soran genç bir kadındır. Bir perşembe geces, gecikmeli Ankara treniyle, taşra kasabasındaki konaktan bozma Anayurt Otel'i'ne gelmiş, o gece 1 numaralı odada kalıp bir haftaya kadar döneceğini söyleyerek gitmiştir. Gidiş o gidiş. Zebercet saplantılı bir biçimde, Godot'yu beklercesine bu gizemli kadını beklemeye koyulur. Başrolü, filmin merkezindeki kasvetli otelle paylaşan Zebercet, burada müdürdür. Sürekli uyuklayan ortalıkçı kadın dışında yardımcısı yoktur.

Zebercet'in gerçeklikle ilişkisi hasarlı bir karakter olduğunu onu tanıır tanımaz anlarız. Rutin hayatının içindeki olaylar arasında kendince, olmadık bağlantılar kuran, gelipgiden müşterilerle ilgili hikâyeler uyduran, takıntılı, kuruntulu, yabancılaşma içinde bir anti-kahraman, bir kara-protagonist, huzursuz bir güvenilmez anlatıcıdır.

Onun tuhaflığı ilk olarak varoluşsal bir bıyık sorunu üzerinden ortaya çıkar. Zebercet bıyıksızdır ama aynada kendini bir an için bıyıklı görür. Ve bu görüntü içine bir şüphe düşürür. Çarşıya çıktığında kendi berberi dışında bir berbere gider. Burada da karışındaki aynada kendini bıyıklı görür. Bunun üzerine tereddütlü bir sesle "Bıyığımı da kesiverin," der. Berberin yanıtıysa "Çok şakacısınız," olur. Bu konuda bir tür otorite sayılabilecek berberin yorumu, Zebercet'in kendi gözlemlerinden daha inandırıcıdır. Yine de emin olamaz. Bıyığı az önce mi kesilmiştir yoksa zaten hiç mi yoktur? Otel müşterilerine o sabah bıyığının olup olmadığını sormaya başlar.

Jean Paul Sartre'a göre başkasının bakışı karşımıza yabancılaşma kavramını çıkartmaktadır.

"Başkalarının bakışı beni bu dünyadaki varlığımın dışına çıkartır. Başkasının bakışından önce kendisi-için-varlık iken, şimdi kendinde varlık durumuna düşmüş olurum"

Gregor Samsa'nın böcek olup olmadığı konusunda karar verebilmek için kapının dışında bekleyen aile fertlerinin bakışına başvurması gibi, Zebercet de bıyığı olup olmadığının cevabını başkalarında arar. Bu yönüyle de Kafkaesk bir karakterdir.

Zebercet 1 numaralı odayı kimseye kiralama-yıp orayı bir müze gibi korumaktadır. Gizemli kadının

kül tablasındaki izmaritleri, ruj izliçay bardağı bıraktığı gibi durmaktadır. Ve sonunda kayıt defterini açıp bu odaya kendi adını yazar: Zebercet Gezgini. Bununla birlikte gerçeklikten kopuşu ivme kazanır. Müşterilere boş oda olmadığını söylemeye başlar. Her sabah gazeteleri getiren çocuğa "Artık gazete getirme," der. Kapıya dolu levhasını asar. Uyuklarken tecavüz etmeye kalkıştığı ortalıkçı kadını boğar. Kadının baktığı otelin kedisini öldürür. Kapı ziline kablolu keser.

Zebercet otelin dışında kimliğini gizler. Adı, mesleği, ailesi her sorulduğunda başka bir şey uydurur. Bu yalanları karşısındakileri kandırmak için mi söylemektedir yoksa o an için söylediklerine kendisi de inanmakta mıdır belli değildir.

Dışarıdaki hayat sert ve acımasızdır. Yolda bir cesede, meyhanede bir kanun kaçağına rastlamak, mahkemede birbirini boğazlayan insanların ifadelerini dinlemek mümkündür. Belediye anonsları da sürekli ölüm haberlerini sayıklar. Erkeklerin en büyük eğlencesi horoz dövüşüdür. Sinemaya gelen tüm filmler karate filmidir.

Dışarıdaki hayat Zebercet'e göre değildir. Filmin başında kendini tanıtırken erken doğmuş olduğunu da söyleyen Zebercet, bu açığı kapatmak istencesine (ana rahmine dönercesine) doğmuş olduğu mekâna, Anayurt Otel'i'ne döner. 1 numaralı odaya yerleşir. Zaten bekleyip durduğu gizemli kadın da annesinden başkası değildir. Yani gecikmeli Ankara treniyle otele gelen kadınla, onun zihnindeki kadın farklıdır. Ruh hâli tamamen dengesizleşen Zebercet etraftaki konuşmalardan, sokakta rastlayıp ayaküstü sohbet ettiği insanlardan duymuş olduklarını birleştirerek alternatif bir gerçeklik kurar. Bu gerçek onu kendini asmaya götürür. Geriye, saatlerin boş otelde yankılanan sesleri kalır.

Ömer Kavur, Yusuf Atılgan'ın otelin ve Zebercet'in geçmişle ilgili yer verdiği bilgileri doğrudan kullanmaz. Hiçbir şey açık açık anlatılmaz. Onun yerine ufak tefek diyaloglara, küçük anlara yedirilir. Romandaki bilgiler, filmde gizemli ve muğlak bir biçimde verilir.

Böylece klasik, anlatma odaklı yapıda olduğu gibi film ilerledikçe kahramanı tanımayız, aksine onu kaybederiz.

Eda Al

YABANIL BENLİK

Tahayyül edemediğim yaralar açar
Keskinleşen sözlerin
Kaplar yüzümü utancın ateşi
Bir kurgunun içinde oynarken
Kırmızı tüm vakur renkleri

Salkım salkım
düşer omuzlarına
Lacivert bir gece
Saklanır gözlerinin hüznü
Soluğumun ucunda yabancı benliğim
Mahmuzlanır bir hayvan gibi
Yırtıcı sesiyle
kırbaçlar duvarları

Ellerim ıssız kalır
Ve ellerin...
Açık hava sinemasında
Dev bir perdenin içinde
Defaatle doğar ve batargüneş
Hiç ayrılmamışız gibi...

DenizBarut

GÖKYÜZÜ EN SEVDİĞİN RENK OLDUĞUNDA

Beton zemine düşen yağmur damlalarının melodisine ayak seslerinin karıştığı, yağmur sularının sıcak zemine çarpıp buharlaştığı bir gün. Okul kapısının önündeki merdivenlerde, yırtık pırtık tentenin durulabilecek en sağlam yerinde yağmura doğru koşmakla koşturmak arasında bekliyordu. Sağa sola kısa bakışlar, bir tatlı aranma. Bu bekleyiş aynı zamanda okulun ilk günlerinden beri her gün kesintisiz yaşanan takip-leşme serüveninin o günkü başlangıcıydı. Ne soğuklar ne rüzgârlar ne yağmurlar gördü bu okul çıkışı aşkı. Bir küçük yol aşkı. Birkaç metre mesafeyle art arda yürümek, arada bir, mümkünse dönemeçlerde arkaya kaçamak göz ucu bakışlar atmak. Her şeybundanibaret. Aşk nedir ki zaten. Aşk bir hâl. Aşk bir 'an'. Gökyüzünün en sevdiğin renge büründüğü an.

Her yağmurlu günde bugün de gelir mi arkamdan sessizce evin sokağına kadar diye düşünmek, meraklanmak; aşkı, pek kıymetliydi. Küçük ruhların büyük sancısı. Aslında yırtık tentenin altında bekleme sebebi yalnızca yağmur değil, ona, gidişinin başlama işaretini vermek, yeni yolculuğun başlama sinyalini çakmaktı. Bir göz göze geliş başlatırdı her yolculuğu. Oğlan arada bir köşede bazen ayakkabısının bağcığını bağlar, bazen çantasını kontrol ederdi

unuttuğu bir şey var mı numarasıyla. Masumca aradaki mesafeyi kollama oyunuydu bu. Oğlanın bu kısa zamanı nasıl dolduracağını hep çok merak ederdi. Her günün gülümseme sebebi. Bir gün bile, mesafeyi korumak adına yapılan bu küçük eylemde boş durup beklememişti çünkü oğlan. Ah o bağcık bağlama, o çanta kurcalama, o üst baş düzeltme, üşüdüm hırkamı giyeyim, sıkladım hırkamı çıkarayım, ay tam gözüme bir şeykaçtırbir bakayımaları...

Yağan yağmurun topraktan çıkardığı mis koku kadar tanıdık bir gülümsemeyle başlayan, her zamanki caddeler, sokak araları, aynı kapı önleri, aynı şahit nineler kimi pencere kenarında seyirde, kimi merdiven dibinde sohbet eden, ara ara tekinsiz inşaatçıları, apartmanların arasında fazlasıyla tanıdık, fazlasıyla çocukluğa dair, fazlasıyla orali ama şehre yenik düşmek üzere olan, toprağının rengi yabancılaşmış, yalnız kalmış birkaç üzüm bağının neşeli ettiği, adımların kalp atışlarında, nefesin enselerde hissedildiği uzun yürüyüş.

Bu aşkla ilk tanışma, kalbin yerinden çıkacakmış gibi çarpıp midede bıraktığı minik burkulma hissi zamana eşlik eden en güzel duyguuydu. İkisinin arasındaki bu küçük sır belki de o zamana kadar yaşadıkları

en ta nımsız heyecandı. Yolun sonu gelip eve girdiğinde kapının tam karşısında onu karşılayan aynada istem-sizce sırttan yüzünü görüp içini utanma kaplardı. Bu kadar basitti aşk. Bu kadar masum. Sebepsiz, sonuç-suz; sadece meydana gelen.

Sonra, sıradan bir okul günü; son ders zili ça-ldığı andan itibaren başlayan iç kıpırtısıyla yitirdü merdivenlere. Kaçar gibi itişen öğrenci yığınının ara-sında zorlukla ilerledi. Çıkışa malum tentenin altına geldi. Bekledi. Bakındı sağa sola ama o yoktu. Bir yer-lerde durup kendisini izliyor olma ihtimaline karşı daha fazla bekleyemedi. Oğlan yoktu. İlk aşk acısı. Şu yukardaki gri bulutların tepesinden aşağı bırak-mışta kendini, ne düşmek bilir ne tutunmak bedeni. Düşünmeyi bile reddedecek kadar yoğun bir iç sıkın-tısı. Soğuk ter, karın ağrısı. Bitmek bilmedi evin yolu. Uzak mıydı okul bu kadareye?

Birbirini tetikleyen domino taşları gibi kendili-ginden akıp gelen tüm bu anılar kimin için, neredey-diler? Tam da şimdi, bugünden o güne bakınca, neler kaldı hafızanda? Bir kitaptadediği gibisana sahip olan hafızan senden bağımsız görünen bir iradeyle ortaya çıkarıveriyor anılarını bir köşeye attığın. Kirlene kir-lene gelirken yaşadığın zamana, yitik anılarla dolan kalbinde, aynı şeffaf sancıyı yakalamak mümkün mü? Duygun yorgun, zihnin karmaşık, insanlar acımasız, kararlararafta.

Teslimiyetin enayilik sanıldığı bu zamanda, senin gerçek ve adanmaya razı duyguların ne de güzel fırsat eksikliklere heba edilmeye... Yine de zamana sığınmak lazım ve gerçek duyguların bozguna uğratı-lamayacak gücüne. Ve güvenmek, hayal kırıklığına razı olarak.

Çünkü aşk; sıradışı, tanımsız... Ve her seferinde farklı, her seferinde bir kar tanesi. Bazen bir kızgınlık, nedenini bilmediğin, derinlerdeki tüm külleri yeni-den alevlendiren. Bazen huzur, her şeye rağmen, din-gin, yitirmek her şeyini kimi zaman, kimi zaman da çoğalmak, özgürleşmek ama ilki en bilmediğin yerden geleni.

Veaşk... Peşi sıra yürümede, kalabalığın içinde kısıcak göz göze gelmede, omzunun omzuna değdiği o anda... Bir gidişte, bir kalışta, yanağının, onun göz çukuruna kavuştuğu anda, bir susma anında cümle-lerin yetmediği... Otururken yan yana dizinin dizine temas ettiği o küçük deri parçasında. O konuşurken sesinin yetmeyip de dudaklarına bakmak istemende. Gözbebeğinde, haresinde, saçının telinde, nefesinde, ensesinde...

Aşk; ilk ya da son; parçalasa da, bölse de, yüceltse de, büyültse de; susuzluğunu giderende... Yüzündeki çizgilere, gözlerinin hikâyesine değende. Bir yerlerde, yine ne zaman olacağını bilmediğin bir lahza illaki senin gibi seven biri var. İllaki.

TUZ KADAR...

Tuz kadarız. Tuz kadar masalıımız. Tuz kadar ömrümüz. Tuz kadar aşkımız. Tuz kadar aklımız. Baldan, şekerden değil - tuzdan yanayız. Baldan, şekerden değil - tuzdan yanarız. Bile isteye.

Hep bir tuz tadı gerek ağzımıza. Hep bir tuz tadı gövdemize. Varlığı önemsiz, yokluğu dayanılmaz. Fazlası zarar ziyan.

Aldığımız tat, tuzdan ötürü. İçimizi dolaşan kan, tuzdan ötürü. Gözyaşımızın izi, tuzdan ötürü. Kokmadığımız da bozulmadığımız da, tuzdan ötürü. Çöküntümüzle içimize içimize kapandığımız - kavrulduğumuz, hep tuzdan ötürü.

Yaramıza bastığımız - tuz! Emegiimizi döktüğümüz - tuz! Sevğiden anladığı-mız - tuz!

Tuz kadarız. Bedeni kokmasın diye, bebeklerini tuzlayan ana babaların çocuk-larıyız biz. İlk tadı keskin, ilk tadı acı olanların. Tuzun acı tadını dillerine değil de bebeklerin önce bedenlerine, önce gözlerine duyuranların. Onları o acı tatla büyü-tenlerin. O acı tadı miras alanların - yine o acı tadı, aynı acılıktaki miras bırakanların.

Tuz kadarız. Sofrada, yemeğe başlarken, ilk davranışı tuzluğa uzanmak olan ana babaların çocuklarıyız biz. Çağlayı da can erigi de tuza banıp banıp yiyenlerin... Gönül yarasına tuz basarcasına - cana tuz tadı katarcasına - bir buruk hızla ve bir buruk hazla... Tuza dua edip tuz muskalarından medet umanların. Tuz fallarına bak-tıranların. Damat adayının kahvesine, şeker yerine, tuz katanların.

Tuz kadarız. Birbirimizin yarasına merhem olmak yerine, birbirimizin yarasını deşip üzerine tuz biber ekenleriz. Yaralı kuşa kurşun atanlarız yani. Genetiğiyle oynayıp, hormonu, ilacı basıp, mevsimini unutturup meyve ve sebze de - hiçbir şeyde tat tuz bırakmayanlar. Kimi tatlılara bile tuz katanlarız biz. Yaşamı, soğuk ve tuzsuz çorbaya dönüştürenleriz. Kokuşan düzeni tuzlayamayanlar oysa biz!

Tam da Birhan Keskin'in "Flamingo III" şiirinde

"Hayata değdiğim yerbir tuz zerresi

Kirpiklerimde kırılan ses tuzun sesi

Tuzbastım kalbime sakladım seni /

Yürüdüğüm ömrüm değil /

keskin bir tuz hikayesi"

dediği. Tam da o tuz kadarız işte! Terledikçe kaybettığımız tuzu, seviştikçe geri

alacağımızı sanırsınız! Yanılırsınız - daha da harlanırsınız!

Tuz kadar iyi biliriz yanmayı. Tuz kadar iyi biliriz yakmayı.

"Dağılmanın beyaz organı: tuz birikintileri /

Gibibir gündüz"ü (Edip Cansever). Biliriz -

"Yarayı açanla yaraya tuz dolduran yan yana..." (Birhan Keskin). Biliriz -

"Tohumlar Tuz İçinde" (Hasan Hüseyin Korkmazgil). Biliriz -

"tuz günleri"nde, "gül yanlış kokarsa, tuz yakaya takılır" (Orhan Alkaya).

Baldaki Tuz'u (Yaşar Kemal) da biliriz. Kan ve Tuz'u (Kim Liggett) da... Farida Pacha'nın "Benim Adım Tuz" adlı ilk uzun metraj belgeseli biraz da bizi anlatır.

"Eve ekmekle tuz götürmeyi / Böyle havalarda unuttum;" demeyi de biliriz;

"Umut tuz gibidir, beslemez ama ekmekle tat verir." (Jose Saramago)

demeyi bildiğimiz kadar.

Tuz toplayan insan, tuz kadar dinlendirilmez! Tuzu küreyen insan. Tuzu yıka-yan, kurutan, paketleyen insan. Tuzu işleyen insan. Tuz içinde çalışan insan, kolay

*Tuz kadarız.
Birbirimizin yarasına
merhem olmak yerine,
birbirimizin yarasını
deşip üzerine
tuzbiber ekenleriz.
Yaralı kuşa kurşun
atanlarız yani.*

Erin Carter Pollet

yıpranır. Terde tuz çoktur. Tuzun öyküsü, terin öyküsüdür! Mevsimlik tuz işçilerinin adları, bu yüzden tuzludur – düşleri de. Tuz çalışanlarının nice teri, gecesi gündüzü vardır bir avuç tuzda. "Tuz - ekmek" hakkıdır bu. Zor ödenir. Başkaldırırsa biri, aman ha örgütlenirse "tuz - ekmek haini" olurverir bir anda. Tuzun öyküsü, emeğin ve direnişin öyküsüdür! Tuzun, emeğin ve direnişin öyküsünü yazan da her daim kıymetlidir:

"Sen tuz ol en iyisi sevgilim

Ben ekmekle duruma müdahale edeyim.

Bırak hazır soyunmuşken

Kuru öksürtüğüne elma kabuğu ve

tarçın tavsiye edeyim." (Didem Madak)

Baharat Yolu'nun kumlarında kervanların izi kaybolsa, Avrupa'da karabiber ve tuzun, altından daha değerli olduğu çağlar kapansa, ne maaş olarak ne de rüşvet olarak tuz artık verilme, sağlıklı beslenme ve tıp uzmanlarınca, şeker ve unla birlikte üç beyaz düşman arasında sayılsa da sürüyor işte tuzun tarihi, tuzun hikâyesi. Sürüyor çünkü terin terle, gövdenin gövdeyle bittiği!

Kalakalıyoruz birbaşka gövdenin tuzunda – içimizdeki harla! Bir başka gövdenin tuzunda – bir eriyik gibi, bir asitle bir baz tepkimeye girmiş gibi, pembeleş pembeleş sonsuz karışmış gibi – bir bütüne varır gibi oluyoruz çokça!

Tuzluyoruz – çürümesin diye zeytin, kokmasın diye peynir, bozulmasın diye salça, turşu, tereyağı, et ve balık. Çünkü su tutar tuz. Tuzluyoruz – tat gelsin diye yediklerimize. Tuzluyoruz – kaymasın diye insanlar ve arabalar. Tuzluyoruz – kışın, karlı yollar buzlanmasındıye.

Tuzluyoruz – gıdadan sabun ve cam yapımına, gübre ve metalürjiden seramiklerin sırlanmasına, ham derilerin dayanmasına zamana karşı, klor üretimine, kimya sanayiine, tekstile. Tuzluyoruz – mikroptu, bakteriydi, böcekti öldürmeye. Tuzluyoruz – hayvanlar da beslensin, su dengesi sağlansın diye.

Anne tarafım yörüktür benim. Ninem -yörük ninem, dağların delişmeni ninem, uzaklara sevdalı ninem, göğe uçan ninem- kendi keçilerine evde, ellerindenyalatırdı tuzu. Dağda da tuz dökerdi yassı kayalarınüzüne: Dağ keçilerinden geyiklere yalansınlar da bol su içsinler diye. Besiciler, ahırlarda besledikleri hayvanlarına da verirler aynı tuzdan. Kurbanlıklara da kesilmeden önce tuzlu su içirirler: Derileri kolay yüzülsün diye.

Buharlaşan bir aşkın çöküntüsüyle bizim de kolay yüzülür derimiz. Tuz kokarız – eskiden içimizde oynayan balıkların kokusuyla, kaldığımız güneş yanılgıyla – daha da acı, daha da keskin kokarız.

Lut Gölü'ne dönüşür kalplerimiz. Onca tuzumuzla barınmaz artık hiçbir canlı içimizde. Kendi çukurumuzda kendi acı tuzumuzla kalakalırız. Daha da acılaşırsınız. Sodom ve Gomora kentlerinin yıkıntılarında yok oluşumuza, kirpiklerinizdeki o tuz tadıyla bakarız. Kurumuş su yataklarındaki çökeltiler gibi kalırsınız. Kurak bir bölgedeki, dünyanın en tuzlularından bir çöküntü gölü olan Tuz Gölü gibi. Çölleşiriz – daha da sığ, daha da güdüktür artık bir yanımız. Tuzun ruhu; ölüm gibi, her an yakınımızda, yanı başımızdadır. "Son kullanma tarihi: Sonsuz" yazmaz artık üstümüzde.

Acı, en çok tuz tadındadır. Gözyaşı, tuz tadındadır. Ömür, tuz tadındadır. Kirpiginde tuz olan, artık orda olmayan aşkıdır.

Kimseye uçsuz bucaksız birtuz beyazlığı değil-sindirartık. Düşünde kervanlargelmez olur uzak yollardan: Baharat, tuz, ipek, kına... Tuz kervanlarını yağmalamıştır artık haramiler. Aynı tuz ikinizi susatmaz artık. Tuz da kokar. Islanır da. O zaman akmaz işte. Tuz da unuttur tuz olduğunu.

Kimsekin gövdesine dökülmezsin bir daha – aynı beyazlıkla! Aynı akışkanlıkla sevişemezsin, aynı tuz tadıyla – ölümsüzlük hissi veren!

Kalın tuz tabakaları kalır geriye – katman katman. Her katmanda bir acı yaşantı. Karagöz oyununun kabadayısı, sarhoşu Tuzsuz Deli Bekir bir yana, işleri yolundaki 'tuzu kuru'lar uzaktan sadece gülerler sana.

Bir cam ya da seramik eşya düşürülünce tuzla buz olur ya dağılırsın artık sen de mekâna ve zamana – binbir parça. Dünya soğudukça kristalleşmiş tuz, kalp soğuyunca toprağın altında bir kaya tuzu olarak katılaşırsın işte insan da! Yine de ondan, yine de tuzdan yanal!

Bir yanımsöker

Bir yanımtuz

Tuzdan yanayım.

Bir yanımtoprak

Bir yanımdeniz

Denizden yanayım.

Bir yanımben

Bir yanımsen

Senden yanayım.

Bedri Rahmi Eyüboğlu, "Tuz" şiiri...

Nazlı Başaran

Aygeniz Maden

"KABUKSUZU YAŞAMANIN"

Buradayım gün бүktüldüğünden beğ.

Geceyesirt çevirdim.

Bir insan neden korkmuyorsa,
ondan korksun ötekisi.

Dilenmiyorum yeni bir türkü

Göz kamaştırıcı şekilde büyür uyanışım.

Öntüne geçemezsin.

Aşkın içini yeniden doldurmaya koşar ruhum,

nasıl yalnız kaldıysa güvercinlerim tenhana,
öyle kalabalıklaştı içimdeki kurttan doğma çocuklar.

Ayaklanıyor her bir hücrem,

İnsan kendininhâkimi,

hapishanesi de kendi zihni.

Ben de dinledim kendimi!

Ey kalbim!

Dikenine kucak açmaya geldim.

Buz gibi kollar arasında,

bir şarkı tutturmuşumki,

bunu bir tek ben bilirim.

Öyle kolay küsmez kendine aynalar.

Suratıma bin darbe gözyaşı

Çok utandı bu duvarlar

Ama burası benim evim,

kapımı kendime kendim açmayı bilirim.

Pişmanlıklarımı ucuzundan bir mandalla öylesine ipe,

Vicdanımı ucuz bir vazondubine,

Ah tüm bu savaşı kendiyle olan benim.

Olundudedim!

Olsun!

Kendini yeniden var etmeyi öğretmişlerdi sana
ilkokul beste.

Yemyeşil bir fidan doğuracağım,

Göreceksin anne.

Yalın ayak ödenmemiş faturaların üstüne
dans ederek basacağım.

Küllerimi avuç avuç hepinizin yüzüne savururken
kimsenin bilmediği o şarkıyı mırıldanacağım.

"Yeniden doğuyorum bu sabah,

O sabahtır kı,

Kendine değil düşman,

Korkmuyorum artık kendimden

Kendime rağmen.

Çalınacak kapı kalmadı.

Mektuplarım bile pişman.

Şiirler yazdım bu dünyada,

Aşık oldum,

Aranızda yaşlandım,

Öldüm de bir daha doğdum

Duyan olmadı

Korkmuyorum ben kendime koştuktan

Bir mısra bitiyor,

Sonrası veda."

31 Mayıs Gecesi.

SAM YELİ

Yazamamak üzerine bir güzelleme...

Kalemim duruyor. Tek bir harf yazamadan yıllarca öyle beklemiş sanki, benden ayrı, uzak, kaskatı. Ben ondan ayrı, ırak, kurak kalmış bir çöl toprağı, tek bir damlayla yeşermeye hevesli. Ormanların yeşilliğine düşmüş çiğ tanelerini hayal eden bir avuç tozum işte, rüzgârlardan başka dostum yok. Savrulmayı, sürülmeyi, ezilmeyi, dönüp dolaşıp aynı yere gelmeyi onlardan öğrendim. O güne dek de başka düş görmemiştim.

Bir gün akan ırmakları diledim kendime, beni benden habersiz sevgilime; kalemime eriştirsinler diye. O gün hırçın dalgaları gördüm düşümde, öbür gün okyanusları aşan kuşları. "Bir yağmur bulutu da olurdu aslında," dedi dostum sam yeli, "seni ona taşısaydı..." Taşmadı, varamadım kelimelerimi doğuracak olan eşime. Yorgun düştüm, kafamı kaldırıp yola bakamadım. Bekleyemedim gelmesini de.

Gürültüler vardı, gürültüler devrildi aramızdaki yollara. Uçardım ben aslında engellerin üzerinden, engin ve berrak göğümde süzülürdüm ve tek başıma ulaşırdım, sarılırdım iki parmağımla boynuna, kanatlarıma batırmamış olsalardı tek tek yargılayan bakışlarından kılıçlarını. Yakmasalardı filizlerimi, yok etmeselerdi yabancı, kuru otlarını gibi. Köklerimi salardım verimli topraklara, yemeselelerdi çirkin dişleriyle körpe tohumlarımı.

"Öfkenizi üzerimden çekin," diye bağırdım. Bağırdım ama bir boşluğa. Boşluk önce aydınlandı, sonra karardı ve sonra tekrar ve tekrar... Boşluğun arasından bir yansıma geldi oturdu karşıma. Önce bacak bacak üstüne attı, sonra gözlerimin içine baktı, güldü. Saçlarını savurarak bir sigara yaktı. Uzanıp elimdekini söndürdü. Koku-sunun tanıdık olduğuna yemin edebilirim, saçlarının da. Aşına olmadığım bir anne şefkatiyle dokundu yanaklarıma, bir şeyler söyledi. Sesi çalınmadı kulaklarıma, uzun uzun dudaklarını okudum. Dudakları, dişleri, gözleri... Bendim bu, yalnızca en son ne zaman gördüğümü hatırlamadığım bir hâlimdeydim. Söylediklerini bir bir okudum dudaklarından ve yüzüne, ellerine baktım. Bir zaman, çok çok eski bir zaman böyleydim işte; umutlu, sevgi dolu, güçlü. Vazgeçmezdim, gizlenmezdim. Korkmadan söylerdim, korkmadan sever. Kızdığım boşluk bendim, görüyorum şimdi, dinliyorum, sindirdiğim ruh benim. Unutmak istediğim, kaçtığım gerçekliktim. Öfkeden kara bir perde varmış önümde, gün geceye kavuşup sonra tekrar güneş doğduğunda, dünya dönmeye devam edip mevsimler geçtiğinde, doğa mevsimlere uygun giyinip giyinip üzerini değiştirdiğinde, o perdenin arkasında aynı kalan tek ben olmuşum. "Hiçbir şey değişmez," diye inanmaya devam etmek için o perdenin arkasına saklanmışım, tek odalı bir çöl yaratmışım kendime ve tek dostuma sarılmışım. Bir avuç kuru topraktan fazlası olmaktan korkmuşum. Yansıma beni bana anlatırken şefkatle, kalemi tutuş-turdu elime. Bu kadar kolaydı işte, sevgilim, yeniden kavuştuk!

Şimdi sulara ihtiyacım var benim, akan sulara, duran sulara ve tekrar doğmaya rahminden bir deniz atının. Tuzlu bir akıntıyla kıyılara vurmaya, karışmaya kumlara, kumdan bir kale olmaya, bir dalgayla yıkılmayı umursamadan. Bu kurak yerden git-meliyim, sevgili dostum sam yeli. Bu sussuzluk, bu tuzsuzluk beni öldürmeden git-meliyim. Şefkatli sıcağından göçme vaktim geldi. Elveda dostum sam yeli. Sularıma dönüyorum ben. Şimdi beni bekleyen bir meltem var.

Cihat Duman

ORHAN VELİ'Yİ SEVME NEDENLERİM I

Yaşayanları bizden borç para istediklerinden midir nedir genellikle ölü yazarları seviyoruz. Orhan Veli'yi seviyoruz. Fakat yarım yamalak, yalan yanlış seviyoruz. Önce karikatüre benzettiğimiz şiirleri sayesinde şiirini sevmiş gibi yaptık, sonra da çukura düşüp ölmesi yalanına kanıp komik ölümünü sevdik. Sevimli olduğunu düşündük Orhan Veli'nin. Geçim sıkıntısı yaşamıştı, şaraba düşmüştü, genelevlere gitmişti. Öyle uzaktan davulun sesini seviyorduk. Nâzım Hikmet'i sever gibi sevmiyorduk, Turgut Uyar'ı sever gibi sevmiyorduk, İsmet Özel'i sever gibi sevmiyorduk. Genç öldüğü için sevdik onu, sıska ve esmer olduğu için sevdik. Bir de "Yazık oldu Süleyman Efendi'ye" dediği için sevdik sanırım.

Birinci olarak, Orhan Veli çok iyi bir şairdir. Özellikle bu yüzden sevmemiz gerekiyor. İkinci olarak Orhan Veli çok iyi bir insandır. Genelde, çok iyi insanların çok iyi şiir yazmadığı iddia edilir fakat burada bir istisna oluşmuş zannediyorum. Orhan Veli'nin şiirleri kitap olarak basılmış vaziyette idi. Daha sonra yazıları, konuşmaları ve mektuplaşmaları basıldı. Tüm metinlere uğrayarak Orhan Veli'nin bir çeşit el falına bakmaya çalışacağız. Önce şiirlerinin güzelliğinden bahsedeceğim.

Orhan Veli dediğimizde muhakkak aklımıza bazı dizeler gelir. Bunun sebebi, şiirlerini zorunlueğitimde gösteriyor olmaları değildir elbette. Halkın anlayacağı bir şiiri tercih etmesidir bunun sebebi. Her ne kadar İnönü diktasınca toplumcu şiirin (toplumcu gerçekçi) öntünü kesmek için Orhan Veli ve arkadaşlarının kullanıldığı iddia edilmişse de -Atilla İlhan tarafından-, buna katılmak mümkün gözüküyor. Halkın anlayacağı şiir yazarak toplumun yozlaştırılması iddiası, halk plaflara hücum edince toplum denize giremedi gibi tuhaf bir şey. Halkın anlayacağı diyorduk, evet, sadece anlayacağı değil, birkez duyduğunda insandaalışkanlık yaratacak dizeleryazmıştır Orhan Veli. Beni bu güzel havalar mahvetti, bir kadının suya değişiyor ayakları, ağlasam sesimi duyar mısınız mısralarımda, cep delik cepken delik, yazık oldu Süleyman Efendi'ye, bir de rakı şişesinde balık olsam gibi sözdizimleri harikadır. Garip

*Hep seni düşünmek için
kimsenin yüzüne
bakmadım.*

Orhan Veli

Yalçın Akın

Akımı evvela sadece kafiye ve hece ölçüsüne karşı bir şiirmiş gibi algılanmışsa da aslında yeni bir tekliftir. Öyle yeni bir tekliftir ki İkinci Yeni'nin önünü açıp, çıkışını erkene almış, belki de çıkışına sebep olmuştur. Sonradan önemi anlaşılmış ve Birinci Yeni denmiştir zaten Garip Akımı'na. Kafiye ve ölçü reddedilmiş fakat gizli kafiye, aliterasyon, serbest müstezat gibi tekniklerle sehl-i mümteni sağlanmış, akıcı bir şiire ulaşılmıştır. Orhan Veli bu tarz şairi Garip Manifestosu'nda "acemiliğin ustası" olarak tarif eder. Şair 36 yaşında, garip manifestosu 9 yaşındayken Ankara'da bir çukura düşmüş, sonra İstanbul'a gelmiş, herhaldeoradan başına aldığı bir darbeden dolayı da günler sonra beyin kanamasından ölmüştür. Yani artık savunmasız hâle gelmiştir diyebiliriz. Asıl verimli çağını yaşayamamış, başladığı poetik yolun yarısında maalesef yarışı ölerek terk etmiştir. Yaşasaydı, henüz değişmiş iktidarın da etkisiyle (Türkiye 1950 seçimlerinde sağcılarının elinden çıkıp kendini sağcı sananların eline düşüyor) nasıl hamleler yapacaktı bilinemez. Belki de yaşasa İkinci Yeni diye bir şey olmayacaktı, atak ondan gelecekti.

Orhan Veli, Yalçın Küçük'ün "hayat arkadaşı" dediği, en yakın arkadaşı Melih Cevdet'in hiç bahsetmediği bir kadınla mektuplaşmış ayrı şehirlerde oldukları vakit, kadının adı Nahit. Kadın evli. Aralarındaki ilişkiyi kocası bilmiyor. İlişkinin içeriğini biz de tahmin edemiyoruz aslında. Cinsel bir durum var mı yok mu çok anlaşılmıyor. Tehlikeli zamanlarda mektupları

iadeli taahhütlü atıyor Orhan Veli. Yani sadece ilgili kişinin imzası karşılığında alınacak şekilde. Bir gün yakalanıyorlar tabii. Hatta bir mektupta Orhan Veli, Nahit Hanım'a "[...] bu seninle benim aramdaki bir hadisedir. Hâlbuki zevcinizin maşukaları dillere destan." diyerek rahatlatıyor.

Mektup türü daima beni dehşete düşürmüştür. Mektuplardaki gerilim bendeki pathosu son seviyeye çıkarır. Bazen de abartarak acırım. Ahmed Arif'in Leyla Erbil'e gönderdiği aşk mektupları basıldığında kitabı okumaya devam edememiştim. Hâlâ cesaret edemem okumaya. İşte biz bu mektuplarda Orhan Veli'nin ne kadar iyi bir insan olduğunu anlıyoruz. Ankara'da işler bozulunca kurumundan ayrılıp İstanbul'a geliyor. Artık maası yok ve zor durumda. Azıcık da muhalif. Bu haldeyken bile *Yaprak Dergisi*'ni çıkarmaya başlıyor. Ucuz kâğıt almak için çeşitli numaralar yapıyor. Bir yandan da Ankara'da kalan Nahit Hanım'a mektuplar yazıyor. Çoğu zaman mektup kâğıdına yazacak parası olmadığı için etrafta bulduğu eciş bücüş kâğıtlara yazmak zorunda kalıyor. Nahit Hanım'ın bu duruma aşırı bozulduğunu Orhan Veli'nin bir sonraki mektupta yazdığı savunmalardan anlıyoruz. Birçok mektupta at yarışları için atları isim isim sayarak tüyo veriyor Nahit Hanım'a. Sonra da mektubu hüznü aşk kelimeleriyle bitiriyor. İnsanın yüreğini sızlatan tuhaf bir duygu yansıyor bu tarz metinlerden, hani derler ya, tebessüm-i elem/ acıklı güldürü/ trajikomik. Mektuplarda şimdi alıntılacağım bazı sözler o kadar güzel

ki, şiir kıskanır o cümlelerden: *Kendisiyle senden konuşacağım kimi görsem seviniyorum.* (16 Ocak 1947) *Mektubumu ayın 27'sinde yazdım. Fakat parasızlık yüzünden ancak bugün atabiliyorum.* (28 Mart 1947) *Beni rüyanda görmüşsün memnun oldum.* (5 Nisan 1947) *Hep seni düşünmek için kimsenin yüzüne bakmadım.* (24 Haziran 1947) Öncelikle Orhan Veli'nin nazik bir insan olduğunu anlıyoruz. Gerçekten de bedeni gibi zarif bir tarzı var. Vermeyi seviyor. Hatasını fark ettiğinde derhal özür diliyor, kendisiyle yüzleşebiliyor. Ayrıca sabırlı biri, beklemesini ve beklerken metafizik enerjisini muhafaza etmede âdeta bir uzman hâline gelmiş. Bencil değil, riyakâr hiç değil bilakis özgeci biri. Bu özellikler birini iyi insan etmeye yetmez mi? Bence yeter. Şiirinin ve kişiliğinin hakkını verdikten sonra bir şiir düşünürü olarak sanatla ilgilifikirlerinde de mukayese ve muhakeme yoluna gidip kısa yoldan işi bitirebiliyor. Özellikle dergilerde şiir üzerine yazdığı yazılarda Orhan Veli'nin zekâsını ve becerisini bir kez daha görüyoruz. Her zaman tartışılâgelen sanat sanat için midir yoksa toplum için midir sorusuna "*Bir edebi eseri propaganda vasıtası olmadığı için reddedenler bir musiki parçasının sanatlığını nesi ile kabul ederler?*" cümlesiyle aktarabilecek kadar dile hâkim. Öyle ki Türkiye'de kavramsal sanat denen şeyin ilk örneği sayılabilir "Eskiler Ahyorum" şiiri:

Eskiler ahyorum

Alıp yıldız yapıyorum

Musiki ruhun gıdasıdır

Musikiye baylıyorum

Şiir yazıyorum

Şiir yazıp eskiler ahyorum

Eskiler verip musikiler ahyorum

Bir de rakı şişesinde balık olsam

Burada geleneksel şiir yazdığını iddia ettiği Ahmet Haşim'in "bu dem göllerde bir kamış olsam" şiirine gönderme yaparak, şiir yoluyla şiir eleştirisi yapmak-tadır. Kırmadan, dökmeden, incitmeden. Gerçi Haşim, bu şiir yazıldığında hayatta değildi ama olsaydı da rencide olmazdı sanıyorum. Şiirle yaptığı bu eleştirinin daha güzeli Garip'in önsözünde (1941) vardır: "*Ben sanatlarda tedahüle taraftar değilim. Şiiri şiir, resmi resim, musikiyi musiki olarak kabul etmeli. Hersanatın kendine ait hususiyetleri, kendine ait ifade vasıtaları vardır. Meramı bu vasıtalarla anlatıp bu hususiyetlerin içinde kapalı kalmak hem sanatın hakiki kıymetlerine hümetkâr olmak, hem de bir cehde, bir emeğe yer vermek demek değil mi? Güzeli olanı temin edecek güçlük herhalde bu olmalı. Şiirde musiki, musikide resim, resimde edebiyat bu güçlüğü yenemeyen insanların başvurdukları birer hileden başka bir şey değil. Ayrıca bu sanatlar, öteki sanatların içine girince hakiki değerlerinden de birçok şeyler kaybediyorlar. Meselâ bir şiirde âhenktar birkaç kelimenin yan yana gelmesinden meydana çıkmış bir musikiyi, nağmelerindeki tenevvü ve akorlarındaki zenginlikle muazzam bir sanat olan sahici musiki yanında küçümsememeye imkân var mı?*" Burada Haşim'in "şiirde mana aramak eti için bülbulü yemeye benzer", "musiki, sadece musiki" gibi şiirde ritmi öven düşüncelerine karşı çıkıyor Orhan Veli. Bu yetmemiş olacak ki yazdığı "Eskiler Ahyorum" şiirinde de "bu dem göllerde bir kamış olsam" diyen Haşim ile "rakı şişesinde balık olsam" diyerek dalga geçiyor. Gerçekten de Haşim'in bu dizesinde bir mana bulmak imkânsızdır. İmge, sadece sese dayandırılarak aktarılmıştır okura. Orhan Veli davasında haklıdır. Üslubu da uygundur diye düşünüyoruz.

(Devamı gelecek.)

Orhan Veli'nin
nazik bir insan
olduğunu anlıyoruz.
Gerçekten de
bedeni gibi zarif
bir tarzı var.
Vermeyi seviyor.
Hatasını
fark ettiğinde
derhal özür diliyor,
kendisiyle
yüzleşebiliyor.

KAYIP İLANI

ben'i arıyorum.
 kiraz ağacının altındaki eflatun mezarlıktan
 geri alacağım kara saçlarımı
 gümüş bir çerçeveye hapsedilmiş kız çocuğundan
 zorla koparacağım siyah parlak gözlerimi
 çamurrengi köpeklerle serserilerin sokağında
 yirmi sene önceyi bekliyorum.
 çıkagelirse kumral saçlı adamdan
 saçlarımı geri alacağım
 ayak izlerimi kazıyacağım
 eski dostların evlerine giden yollardan
 ve gözyaşlarımı toplayacağım sonra
 birbir sele karışan kadife kaplı şiir kitaplarından
 âşk olduğum birick yabancılarıma selam olsun
 kızıl gözyaşlarım hep onları hatırlatacaklar
 ben'i arıyorum
 yüreği geride bırakarak gideceğim buralardan
 sonbahar geldi arasam da zaten bulamam
 şimdi kimbilir hangi mutlu insanlar sokağındaki
 görünmeden yürüten ıssız adam
 parçaları her yana dağılmıştır görmeyeli
 toplayamam
 siz görürseniz söyleyin
 en son bir bataklıkta terk etmiştim kendisini
 suyu klorhavasıküf kokan
 gelmek istemezse pek gitmeyin üstüne
 tahtaları eksiktireski dostumun
 ihtiyarladı da hiç vazgeçmedi
 boş odalarda birini aramaktan
 görürseniz uğramadan dönmeyin
 söz
 sizeher akşam büyük boy kadehlerde
 kendi cebinden köpüklü yalnızlık ısmarlayacak
 ben'i buluyorum.
 bir bankta tek başına
 sen git, diyor
 gelmeyecekmiş
 yanına oturayım desem, oturtmuyor
 bir başkası gelecekmış
 aynı ben
 ufacak değişmemiş
 hâlâ usanmamış
 hiç gelmemişlerin
 dönüşlerini ummaktan

FREUD, O ÜNLÜ 'BABAYI KATLETME' TEORİSİNİ İTTİHATÇILAR'DAN YOLAÇIKARAK MI OLUŞTURDU?

1. Son derece çarpıcı ve bir o kadar da düşündürücü bu iddia bana değil, Sigmund Freud'un *Uygayığın Huzursuzluğu* kitabına kapsamlı ve nitelikli bir sunuşyazan Ali Babaoğlu'na ait. Benim görünür kabahatim, 1999'da piyasaya çıkan ve geçtiğimiz yıl altıncı baskıya ulaşan kitaptan hayli geç haberdar olmam. O altı baskının herhangi birinden elde ettiği kitabı çok önceden okuduğu hâlde, Sigmund Freud ile II. Abdülhamit, İkinci Meşrutiyet ve Jön Türk ilişkisini kurcalama gereği hissetmeyen tarih düşünlerinin kabahati ise bu memlekette yeryüzüne merhaba demekle ya da mantığı kuşkuyla bir meraklılıkla açıklanabilir ancak.

6 Mayıs 1856 doğumlu Freud, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'da 1908'de İkinci Meşrutiyet ilân edildiğinde 52 yaşında, psikanaliz teorisini oluşturmaya çalışan tecessüsleri gelişmiş tipik bir Avrupa aydınıydı. Onu çağdaşlarından ayıran belirgin özelliği, Gustave Le Bon'dan hareketle, sadece bireyi değil, toplumu ve toplumsal olayları da bir laboratuvara dönüştürebilme kabiliyetiydi. Bu yüzden, Avrupa'nın ortasından dörtbir yana bakınmasında şaşırtıcı bir taraf yoktu. En azından benim açımdan şaşırtıcı olan, Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan gelişmelere karşı gösterdiği hassasiyetin hususiyetiydi.

2. Ali Babaoğlu'nun da veciz bir biçimde ifade ettiği gibi, Avusturya – Macaristan İmparatorluğu aydınlarının temel ilgi alanlarından birini, devasa bünyesive neye benzediğinin tam anlamıyla bilinmeyişiyle Osmanlı ve o coğrafyada olup bitenler oluşturuyordu. *"Benzeri bir patriyark tarapından yönetilmekte olan Rusya'nın ve iyi baba figürü sunan Büyük Frederik'le Bismark'ın egemenliğindeki Almanya'nın tehditleri arasında Avusturya – Macaristan yıllarca tonton bir imparatorun ve onun halk tarafından ilgi ve sevgi gören ailesinin egemenliği altında ikili duygular içindeydi."* (s. 9)

Freud'un Osmanlı'ya yönelik ilgisinin gerisinde, Yahudi kimliğinin ve bu aidiyet yüzünden yaşadığı olumsuzlukların önemli bir tesiri vardı hiç şüphesiz. Zira, Avrupa'nın hemen her ülkesinde gettolasmaya zorlanan dindaşları, Osmanlı topraklarında, diğerleriyle mukayese edildiğinde son derece rahat bir biçimde yaşıyordu. Buna karşılık, Avusturya – Maca-

ristan ve Rus Çarlığı'nda azımsanmayacak bir nüfus teşkil eden Musa'nın Çocukları, normal vatandaşlık statüsünü kazanabilmiş bile değildi. Osmanlı Yahudileri ise başta Selânik ve İstanbul olmak üzere imparatorluğun muhtelif yörelerinde asırlardan bu yana sürdürüyordu varlığını. Öyle ki, sarayda önemli mevkilerde bulunan Yahudileri garipsemiyoordu hiç kimse. II. Abdülhamit'in yakın çevresinde de pek çok Yahudi mevcuttu.

3. Freud dâhil Avrupalı Yahudileri tuhaf bir çelişkiyle karşı karşıya bırakan zihinsel bir karmaşa da mevcuttu o yıllarda. Zira, Avrupa'daki genel manzaranın aksine, Osmanlı topraklarında yaşayan Yahudiler doğrudan padişahın himayesi altında, neredeyse bir dokunulmazlık halesiyle kuşatılmış gibiydi. Bunun gerisinde yatan nedenleri analiz etmek içinse 15. yüzyılı kapsayan uzun bir yolculuğa çıkmak gerekiyordu. Bilhassa o yüzyılda, Katolik İspanyollar tarafından din değiştirmeye zorlanan, kabul etmedikleri takdirde işkencelerden geçirilen ve nihayet engizisyon mahkemelerinde yargılanıp öldürülen Yahudilere sadece Osmanlı sahip çıkmıştı.

1492'de İspanya'dan sürgün edilen Yahudilere kucak açan Osmanlı yönetimi, bu insanları aksesuar niyetine vitrine yerleştirip gösteriş yapmak yerine, birikimlerinden yararlanmayı da devlet geleneğinin bir parçasına dönüştürmüştü kısa bir süre sonra. Ali Babaoğlu'nun sözlerine kulak vermek gerekirse, *"Kendi de bir Galiçya Yahudi ailesinden gelen Freud için de sultan, herkeşe karşı zalim olan, ama kendilerinin bir bölüm kardeşlerini öbür zalimlere karşı koruyan bir baba figürü oluşturmaktaydı."* (s. 12)

4. 1908'de İttihat ve Terakki'nin baskısıyla ilân edilen İkinci Meşrutiyet, Freud'a göre, 'baba'ya başkaldırının tipik bir örneğiydi. Gerçi, teoriye uygun bir biçimde, 'baba'ya başkaldıran, arkasından da 'öldürme'ye soyunan erkek çocukları harekete geçiren bir 'anne' figürü yoktu görünürde ama onun yerine 'iktidar' ikame edilebilirdi rahatlıkla. İttihatçılar da, II. Abdülhamit'i tahttan indirdikten sonra bir saraya kapatmışlar ve mutlak iktidarın nimetlerinden faydalanmaya başlamışlardı hiç vakit yitirmeden. Freud, İttihat ve Terakki bünyesinde yer alan Osmanlı Yahu-

Ezgi Karadağ

dilerinin farkında mıydı bilmiyorum fakat II. Abdülhamit'in asıl onlar için bir 'baba' figürü oluşturduğu apaçık ortadaydı. ('Baba' ortadan kaldırıldıktan yani imparatorluk tasfiye edildikten sonra kurulan ulus-devlette başlarına nelerin geldiğini iyi ki görmedi Freud. Cumhuriyet döneminde Yahudilerin maruz kaldığı muameleleri merak edenler, Rıfat N. Bali'nin kitaplarına bakabilir. (Bilhassa, *Bir Türkleştirme Serüveni, Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri* (1923-1945), Rıfat N. Bali, İletişim, İstanbul 1999)

Ali Babaoğlu'nun Henri Frédéric Ellenberger'in 1970 yılında basılan ve psikiyatri tarihinin temel taşlarından kabul edilen *The Discovery of the Unconscious (Bilinç-dışının Keşfi)* isimli kitabını kaynak göstererek aktardığına göre, Jön Türkler'in II. Abdülhamit'i tahttan indirmelerinin yani 'babayı katletme'lerinin ardından, birdenbire her şey yoluna girmiş, Osmanlı kademe kademe 'sanat ve düşünce'nin keskin iğmeler kazandığı bir yörüngeye oturmuştu. Etnologların öteden beri dikkat çektiği 'ilkel atanın katli'ne yönelik efsane, başta Freud olmak üzere Avusturyalı aydınların burnunun dibinde yaşıyordu bütün cepheleriyle. "*Bu durum*" diyor Ali Babaoğlu, "*benzeri kurumsal düşüncelere karşı kuşkusuz ki daha az eleştirel bakılmasına, bu mitindaha kolay kabul edilmesine yol açmış olabilir*" (s. 12)

5. Durum hakikaten böyle mi, Freud, 1908'de Osmanlı coğrafyasında yaşananlara bakarak mı teorisini çerçevlendirdi, doğrusu bilemiyorum. Zira, başka herhangi bir kaynakta, 'baba katli' ile İttihat ve Terakki'nin ilânını sağladığı İkinci Meşrutiyet arasında kurulmuş doğrudan veya dolaylı bir bağlantı çarpmadı gözüme. Sadece, politik psikolog Jaap van Ginneken'in, 1984'te Uluslararası Politik Psikoloji Kuru-

1908'de
İttihat ve Terakki'nin
baskısıyla ilan edilen
İkinci Meşrutiyet,
Freud'a göre,
'baba'ya başkaldırının
tipik bir örneğiydi.

mu'nun dergisinde yayımladığı, "The Killing of the Father: The Background of Freud's Group Psychology / Baba Katli: Freud'un Grup Psikolojisinin Arka Planı" başlıklı makalede son derece üstü kapalı bir biçimde değiniliyor meseleye. Ginneken'e göre, Freud'un teorisini gerisinde, Avrupa'daki çok uluslu imparatorlukların dağılması da dâhil siyasal olaylar yatıyordu.

Ne var ki, Ernest Jones'un o hayli kapsamlı biyografisinde kayıtlı değil böyle bir detay, Prof. Dr. Cengiz Güleç tarafından hazırlanan Freud derlemesinde de değinilmiyor konuya. Belki de, Ali Baba-oğlu'nun yorumundan ibaret bir yakıştırmadır bu. Ne var ki, teoriye yakışmadığını hiç kimse söyleyemez muhtemelen. Bilhassa, 1908'den sonra yaşananlar, Freud'un teorisindeki diğer detayları da bütünüyle destekleyen ipuçlarına sahip.

6. "Nefretin saldırganlıkla tatmin edilmesinden sonra, eylemden duyulan pişmanlıkta sevgi öne çıktı ve baba ilk özdeşleşme yoluyla işbeni kurdu, babaya karşı gerçekleştirilen saldırganlık eyleminin cezasıymış gibi bu üstbene babanın gücünü verdi, eylemin tekrarını engelleme amacı güden kısıtlamalar koydu," (s. 88) tespitini de, 1908'de II. Abdülhamit'i tahttan indiren yani 'babayı katleden' Osmanlı münevverlerine uygulamak mümkün. Zira, çok değil, birkaç yıl sonra, başta Mehmet Âkif olmak üzere pek çok kişi pişmanlık duyacak, Rıza Tevfik (Bölükbaşı) ise "Sultan Abdülhamit'in Ruhundan İstimdat" isimli şiiriyle katilacaktır kervana.

"Nerdesin şevketlim, Sultan Hamid Han / Fer-yâdım varırmı bârigâhına /

Ölüm uykusundan bir lâhza uyan / Şu nan-kör milletin bak günâhına // Divâne sen değil, meğer bizmişiz / Bir çürük iptliğe hülyâ dızmışız / Sade deli değil, edepsizmişiz / Tükürdük atalar kblegâhına" mısraları, 'Babayı öldüren' ve yerine yeni bir 'baba' koyamayan oğulların nedametinin en somut göstergesi hiç kuşkusuz. Freud, bu şiiri görseydi, kuvvetle muhtemeldir ki, teorisine birkaç dayanak birden bulurdu fazla zahmet çekmeden.

DİPNOT YERİNE

1 - *Uygarlığın Huzursuzluğu*, Sigmund Freud, Çeviren: Haluk Barışcan, Metis, İstanbul 2018.

2 - *Freud, Hayatı ve Eserleri*, Ernest Jones, Kabalca, İstanbul 2004, Çevirenler: Dr. Emre Kapkın - Ayşen Tekşen Kapkın. (Biyografiyi çevirenler, Das Unglück in der Kultur'ı Uygarlık ve Hoşnutsuz-

lukları diye aktarmış Türkçeye. Hiç şüphesiz. Haluk Barışcan'ın uygun gördüğü *Uygarlığın Huzursuzluğu* çok daha çarpıcı ve kapsayıcı. Bilhassa kitabın 20. ve 21. sayfasında yer alan, neden bu ismin tercih edildiğine dair açıklamalarla birlikte okunduğunda, yapılan seçim daha bir haklılık kazanıyor.

3- Biyografiden ise on iki bin kopya satılan kitabın Freud'u hiç de memnun etmediğini öğreniyoruz. Üstelik bunu, felsefe tarihi kadar edebiyat tarihini de sarsan Lou Andreas-Salomé'ye yazdığı mektuptan öğreniyoruz. Rilke'den Tolstoy'a, Freud'dan Nietzsche'ye dönemin ünlü isimleriyle bir şekilde münasebeti bulunan fakat daha ziyade Nietzsche üzerinde etkili olan bir kadın Lou Andreas-Salomé. Freud, şöyle dile getiriyor *Uygarlığın Huzursuzluğu*'nun yol açtığı huzursuzluğu: "Genellikle sergilediğin keskin zekân sayesinde, mektubunu yanıtlamakta neden geciktigimi tahmin etmişsindir. Anna daha önceden sana bir şey yazmakta olduğumu söylemişti ve bu gün -burada bir kütüphane olmadığı için mümkün olduğu kadarıyla- çalışmayı tamamlayan son cümleyi yazdım. Kütap uygarlığı, suç bilincini, muthuluğu ve benzeri yüce konuları ele alıyor ve her zaman yaratıcı bir itkinin varolduğu eski çalışmalarımın tersine son derece yüzeysel oluşu, kuşkusuz hakkı olarak beni sarsıyor. Ama başka ne yapabiliyordim. Tüm günü puro içerek ve kâğıt oynayarak geçiremem. artık uzun yürüyüşler yapamam ve okunabilecek olanların çoğu artık beni ilgilendirmiyor. Bu nedenle yazdım ve böylece zaman oldukça hoş geçti. Bu çalışmayı yazarken, en sıradan gerçekleri keşfettim." (s. 657-658)

3- Freud, Prof. Dr. Cengiz Güleç, Say Yayınları, İstanbul 2006.

4- Bu yazının, günümüzde 'takipçisi' rolünü üstlenen yeteneksizler tarafından tam bir magazin figürüne dönüştürülen II. Abdülhamit'i savunmak veya yermek gibi bir amacı yok. Şu kadarını hatırlatmakla yetinelim sadece: II. Abdülhamit, Osmanlı tahtına oturan en Batıcı ve en Batılı padişahlardan birisiydi. Bunun sebeplerini hakikaten merak edenler, başta Halit Ziya'nın *Saray ve Ötesi* olmak üzere döneme ilişkin kaynaklara bakabilirler. Yıldız Sarayı'nda vaktini nasıl geçirdiği ve nasıl bir hayat sürdüğü de araştırılabilir elbette. Bugün kendisine yakıştırılanlar ve atfedilenleri görse, cehaletin cesaretiyle duyduğu öfkeyi kuşanıp Yıldız Yokuşu'ndan Bektaş Şkelesi'ne kadar gümüş saplı bastonuyla kovalardı muhtemelen bu kabiliyetsizleri.

YağmurArabacı

GECE YÜRÜYÜŞÜ

Kuşlara açardın avuçlarını Beyazıt Meydanı'nda
İs kokulu ellerin güvercinler kadar temiz
Alın teri ile kazanılan iki somun ekmek gibi
Sıcak ve ağrıyan yanlarımızı otayan
Hayallerinin körüğü havalandıkça
Kıpkırmızı bir akordeon sesi akardı paçalarından
Klavyesinin tuşları arasındagezinen adımların
Ansızın dansa kaldıracaktı arnavut kaldırımını
Seyre dalmıştımhayran
Tanrıların pamuk şekeri ile avuttuğunu düşünürdüm
yalnızları
Toz pembe değilse bile toz bulutuydu kâinat
Ve insanla tanrı arasında
yoktu herhangi keşişim kümesi
Bihaberdik
Ben barut ağaçları ile kaplı bahçede
Cehrigillerden bir meyveye uzandım
Dilimde kekremsi tadı, konuştuklarım diken saçıyor
Oysa Babil'den uzanan
üzüm bağları dolayacaktım koynuna
Yangınlarla çevrelenmeseydi çember
ve hasetlenmeseydi Tanrı
Bacasından portakal kabukları tüten haneye
Kesişmeseydi onunla yollarımız derbentte
Bir gece ay tutuldu yüzünden içre
Dünyanın döner bir gergef olduğunu anlatıp

Üzerine işlemek istedim yüzünü
Yüzün ki dörtte üçü sudur senin bu yüzden belki
Sade yüzüne sürmek için dudak izimi
Denizler, okyanuslar giydi beni
Akarken saçlarım hüznü tarağının dişleri arasından
Galata üzerinden gülüşlerimiz
Düşle gerçek arasında sıkışanarzunun
Gökyüzüne aralanan kanatları
Cenevizli bir kaptan-ı deryanınyelkenlisine rüzgâr
Bu rüzgâr ve bu denizler
teslim bayrağı açarken dalgakıranlara
Çember! Bu şiir Tanrının benimle valsidir
Sırtımda taşıdığım
elleri güvercine dönmüşmüş bir gölgenin naasıdır
-O artık Tanrıdan haberdar-
Yazık ki gökyüzü de artık eskisi gibi değil
İnsanı oksitleyen yağmurlar indiriyor şehrimize
Kalpler demirden bir silah namlusu pas tutmuş,
atmıyor
Bense geyikli gazeller okuyorum ormana
Orman, çoğulluğumuzun şiire akseden resmidir
Bırak, kirpiklerine asılısın şehir!
Son günümüş gibi ömrümün
Ellerinin bıraktığı yerden alıp ellerimi
Dolunayaytırıyorum.
Tanrı benden habersiz.

Cem İşçiler

PÜFÜR PÜFÜR: GELEYAZDIM

Bazen böyle içtenice, manasız bir huzursuzluk çöküyor ya. İşte onun nedeni duvara yaslı kanepede uzanıyor olmak. Misal kanepenin sırtı ile duvar arasında boşluk bırak acayip mutluluk hormonu salgılıyorsun. Bak mesela zengin evlerine. Kanepenin arkası boşluk. Hiçbir yalıda peteğe dayanmış kanepce görmezsin. Bu sadece zenginlikle alakalı değil, görmüş geçirmişlik gerekiyor.

Öğrenim hayatım büyük başarılarla geçti. Hatta küçük dayım bana o zamanlar "Einstein" derdi. Einstein duysa yemin ediyorum kürekle kovalardı. İlkokul 2'den başlamıştım teşekkür almaya. 3. sınıf teşekkür, sonraki her dönem takdir almamdan sonra liseye geçince, babam artık bu başarıyı bir bilgisayarla taçlandırmaya karar vermişti. O dönemler Fifa 97'nin son zamanlarını oynadığımızı hatırladığıma göre 96-97 yıllarında sanıyorum.

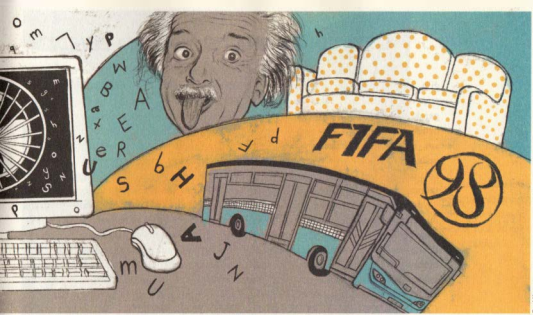
Babam bilgisayarı aldı, internet yok bir şey yok dadanmışız oyunlara. Need For Speed 2 SE, Fifa 98, Destruction Derby, Cem Yılmaz'ın stand up'ının ses kayıtlarını günde 45 kere dinlemek falan derken hayatım odamda geçmeye başladı. Tabii eve bilgisayargelinciderslerfalanhak getire. Lise 1'de teşekkür

aldım ama lise 2 ve lise 3'te karnem Spor Loto gibiydi. Hatta liseden zar zor mezun olmuştum, okula benden çok annemler gidiyordu.

Akşamababameve geldiğinde benihâlâ kravatım boynumda ama altımda donla görmeye başladıktan sonra bilgisayar başında daha fazla zaman geçirmem konusunda anıbir karar vermişti. İşe giderken o kocabilgisayarınkasasınıher Allah'ingünü Avcılar'dan taa Beyazıt'a götürüp akşam getiriyordu. Adamcağız bana hediye aldığı bilgisayarı hergün sırtlanıp götürmenin stresini yaşıyor, ben ise her gün babamı daha öncedenemsaligörülmemişbir şekilde heyecanlabekliyordum. Bu olay haftalarcasürdü.

Bir gün babama dedim ki: "Ya baba, sen böyle bilgisayarı her gün götürüyorsun ama gerek yok ki. Ara kablousunu götür yeter. Zaten bilgisayar ara kablousuz çalışmıyor." Ona çok mantıklı gelmişti bu fikir. Her sabah ara kabloyu söküp götürüyordu, ben de kendime yedek bir ara kablo almıştım. O mutlu ben mutlu geçinip gidiyorduk. Hey gidi zaman...

Her yazarın hayalidir diye düşünüyorum. Vapurda veya otobüste yanında oturan kişinin senin kitabını ya da yazını okuduğunu fark etmek. Okur-

ken ki mimiklerini izleyebilmek için gözünü okura dilittiğinde okurun "Ne bakıyor-sun kardeşim?" diye tersleyip yerini değiştirmesi sonrasında arkasından koşturup "Fakat o yazıyı yazan bendim," dediğinizde işte işin tüm karizması yerle bir oluyor. Sanıyorum ki işin tılsımı birbirimizi görmüyor oluşumuzda. Benim bir takipçim vardıyılarcı benimle görüşmek istediğini yazdı durdu, bir çay içsek bile olurbe abi, diyordu. Bir gün denk geldik, yazdım geldi. Daha ikinci çaya geçmeden sıkıldı herif. Telefonla PUPG oynuyor karşımda. E hani lan seviyordun? Bana 6 ay günaydın yazan takipçim vardı. Günaydın abi, abim günaydın, günaydınlar kalpler böcekler kelek-ler. En sonunda dayanamadım "günaydın kardeşim" yazdım. Görüldü attı. Hiç cevap vermedi. Sonra ben ona her sabah günaydın yazmaya başladım. Sürekli görüldü atı-ıyor. Sonra engelledi galiba.

Eskiden ünlülük kavramı çok başkaydı. Misal Tarkan Akan dediğin zaman kimse demezdi ki "Aa ben tanıyorum, kimmiş?" herkes için ünlüydü. Şimdi sosyal med-ya da 1 milyon takipçili, kimsenin tanımadığı ünlü var. Adam video atmış 5 milyon izlenmesi var ama kimse görmemiş. Fake adı altında sahte izlenme ve yorumlara çok güliyorum. Adam fotoğraf atmış, aynı saniyede 200 tane yorum; "baylıyorum sana" "ama o gözler" "yeni proje yok mu?" diye çıldırıyor millet. Yeni proje yok mu diye soran adamın profiline giriyorsun Endonezya'da Ayakkabı. Tek bir fotoğraf var o da ayakkabı, böyle duruyor tek başına. Ayrıca projeleri için çıldıran güruhun birçok kısmı Latin alfabesini ilk defa bu yorumda kullanmış. Kendi profili tamamen Japonca. Gerçekten komik. Kendimizi abartmayı bu kadar seviyor olduğumuz şu hayatta sanı-yorum ki sahte yorumlar kimseyi rahatsız etmiyor. Çünkü içten içe kendimizi hep beğeniyoruz. Akşamları duştayken gün içerisinde girdiğimiz tartışmaları tekrar etti-gimizde kesin kazanıyoruz. Ulan orda şunu deseymişim var ya! Diye başlayıp hayali-mizde karşımızdakini hacamat ediyoruz. Kimse yokken düşünmek çok kolay, sorun düşündüğünü paylaştığın andaki sessizlikte. Bu yüzden yazmak keyifli, tabii okuyan varsa. Var ise ses etsin, ben Cem İççiler. Hoş geldim. :)

*Kendimizi abartmayı
bu kadar seviyor
olduğumuz şu hayatta
sanıyorum ki
sahte yorumlarkimseyi
rahatsız etmiyor.*

LİKYA'NIN ANISINA, "EL KADAR" A ELVEDA

Mayısta aradılar dergiden, bizde yazar mısınız, diye. Hanıma sorup döneceğim, dedim, öyle derim genelde karar verirken. Sordum, yaz tabii kendini geliştirmiş olursun, dedi... Yakın zamanda üç aylık bebeğimizi düşürdü, biraz gergin olsa gerek, yoksa birkaç şey dışında beni yetersiz gördüğünü pek hatırlamıyorum. Tüp bebek var, evlenmek için parayı anca 10 yılda biriktirdim o var... Bir de n'aparsa yap-sın, ne olursa olsun asla "yeter be" dememişimdir. Bu da yetersiz olduğum anlamına gelir bence... Komedyen olduğum için çabuk atlattım bebeğimizi kaybetmeyi, hanım daha çok üzüldü tabii. Tam kendimize geldik derken ustamız Yılmaz Erdoğan güzel bir restoranta götürdü bizi. Artık bu üzücü olayı günler sonra konuşmayacaktık, gece güzel gidiyordu, muhabbet şahaneydi, masadakilerin varlığı hayal gibiydi, arkadan hafif bir müzik duyuluyor ama sohbetin önüne geçmiyordu. Fakat masada bir es oldu, herkesin sustuğu bir anda çalan şarkı şöyleydi: "kızımız olacaktı gittin küçüğüm kızsız yollardayım" kimse birbirine bakamadı bir süre ama mekân sahibi bu efkârımızı yanlış anlamış olacak ki şarkı biter bitmez tekrar aynı şarkıyı açtı, hafif hafif kıkırdamalar eşliğinde hep beraber gülmeye başladık. Tabii şarkının denk gelmesine yakışır birkaç küfür ağzımdan tebessümle kaçırverdi, atlatmıştık ama yetmezdi. Artık durumu şakaya çevirip komik hâle de getirmeye başladım... Cem İşçiler BKM Mutfak'ın önüne yeni doğan çocuğunu getirdi bir gün. Hanım kucağına almak isteyince ben de "Vermeyin sakın o düşürüyor," dedim... Bu kısımda sözü hanıma bırakıyorum:

13 yıllık bir hikâye bizim hikâyemiz. Bir yaz hikâyesi. Mücadeleyle, gözyaşıyla, arada hüsrarla ama aşk dolu bir hikâye... Yaşarken çok gerçek, şimdi anlatırken bir hayal, hatırlarken boğazda düğüm, her anı ayrı bir mutluluk bu yolculuğun... Üç yıllık şahane bir evlilikten, üç aylık bir yavru... İşte bu benim hikâyem olamaz, olmamalı dedim'. İsyan ettim. Ta ki hikâyeye ustamız girene kadar... "Hayatta yaşadığım kötü şeyleri nasıl yorumladığın çok önemli," dedi Yılmaz Erdoğan... Artık bu da benim hikâyem olmuştu. Mizahıyla yaşanan her olayı unutturarı derde deva sevgiyle tekrar teşekkürler.

Kalemi tekrar elime alıyorum, güzel karımın güzel yazısından sonra. Akıllı bir kadın, ismi Sabile. Eller ayırSA BİLE diye şaka yapar ismi ilk duyanlar, üzümüyorum öyle diyenleri. Babam da benzer şakalar yapar, mesela masada kiraz varsa "al bu kirazdan kalmaz birazdan" der her kiraz yediğimizde... Onu da üzümüyorum. Şakanın şakası yoktur, hâlbuki kötü şaka buz gibi yapar ortamı... Bizim ektepe tuz yalatırlar kötü şaka yapana ve yazana. Benim de iyi kötü yalamışlığım vardır... Hatasız yazabilen bir yazar değilim henüz, kötü şakalar yaptığım da olur. Uzun zamandır ekmegini yediğim aileden biri olarak kurumun en önemli projelerinden birinde yer alıyorum: Çok Güzel Hareketler Bunlar 2. Gençler müthiş, ekibin en yaşlılarındanım, sağ olsunlar, saygıyı ve sevgiyi esirgemedik birbirimizden. Seyirciler başlarda sevedemediler, kabullenemediler beni. Hatta beni kötüleyen yorumlar fazla "like" alıyor diye, beni eleştiren yorumlar tutuyor diye, her yere yazmaya başladılar. Youtube'da Ayhan Siciçoğlu abimizin üç yıl önce yüklenen Yunan adalarıyla alakalı bir belgesel videosunun altında bile beni kötüleyen yorum vardı... Hem de beğenilmiş yorum...

Ektepe bana deli diyenler oluyor... Albert Einstein ise deliliği şöyle tanımlar: "Aynı şeyleri tekrar tekrar yapıp farklı sonuçlar beklemek deliliktir." Gerçi bu cümleyi art arda yazıp söyleyince yine delilik oluyor ve sonuç aynı oluyor deneyinbence...

Siz okuyucular zaten buradaydınız, o yüzden ilk defa kendime "hoş geldin" diyorum, gelecek ay daha uzun görüşmek üzere...

Duygu Topcu

Şenel Eğilmez

HUDUTLARINDA YABANİ

Bahsetme bana korkularından, ben seninkilere aşık atarak kuruntulara yuvalanıyorum. Zerremle zerkine musallat, dört yahut sekiz tarafından çılgınlık surlarıyla çevreliyorum etrafını. Cebimden düşmüş bir fasulye tohumu, çimleniyor gerimde, besbelli sırık olmak var talihinde. Lâkin bendeki büyümek, büyüyerek sana yetişmek telaşı ile bir cevval ben, sarmaşıklara evriliyorum, görsen! Arsız, patavatsız; sana ve türlü tuhaf huylarına sarılmak arzusundan safi, çiçek açmışım. Sırtına dolanacağım günün bekleyişinden yarı tok, çokça buruk, senin göğüntün altında uzanıyorum ayaklarına. Bir kaşıklık mercimek tanesine sıkışmış değilim; evren genişledikçe, ben de, hudutlarında kısılsı kaldım zannettiğim noktayı büyültmeye giderim. Kafamın içindeki ışıkları hiç sönmez o devriye, gecenin bir saati yine bekleyişlerde. Seni içimin çevre illerinden kovmaya heves etmiş, belli. Diğer yanda hafiyelerim durur; nöbetçi kılığında, seni korumayla görevli, izbelerimin gardiyanları. Hepsine rüşvet, bir ilmek sevgi veririm. Nihayetinde bununla doymayacakları zamanlar da gelecek. O vakit, pek ışıklı çehrelerden zihnime kazınanlarla besleyeceğim onları. Oysa bende, tok geçirdiğim günlerden üzerime sinmiş bir tuhaf açlık var ki; yeri doldurulmaz, karnı doyurulmaz gedikler bırakır geride. Gedik içre daima sevilmelere muhtaç, yabandan medeniyete sızmış bir yırtıcı vardır; salt kendini yaralamakta tüm hasımlarına galebe çalan.

KÖPEK ALİ

BÖLÜM II

Bir insan ne zaman doğar? Yani şöyle kanlı canlı, bir annenin bacak arasından çıktıktan ve ciğerlerini zehirli havayla doldurup dünyadayıllarını devirdikten sonra, bir insan tekrar ne zaman doğar?

Ali fanusta yaşıyordu. İşle ev arasında gidip geliyor, dünyayı salonlarındaki kütiçtük televizyondan ve okul yıllarında edindiği birkaç kitaptan biliyordu. Yoksulluk ve sefalet içinde geçen çocukluğunda kendine yaşıyor muyum diye sormak gelmemişti aklına. Kafeste besledikleri bir muhabbet kuşları vardı. O kuşa bakıp bakıp iç çekerdi her gece. Annesinin rahmi Ali'den sonra kurumuş, ona bir kardeş verememişti. Babasının karaciğerleri içki yüzünden iflas etti edecekti. Adam bütün gün hamallık yapıyor, kazandığı paranın çoğunu boğma rakıya yatırıyor. Eve sarhoş geliyor, sövmelik din, peygamber bırakmıyordu. Bazı geceler işi daha da ileriye götürüyor, Ali'yi de annesini de kemeriyle kızartıyor, Ehl-i Beyit'ten 12 İmam'a varana dek küfretmediği kutsal kalmıyordu. Ali'nin çırpıbedeni babasınakarşı koyamayacak kadar cılızdı. Onun gölgesi bile kendisinden büyüktü. Adamın pazulu, damarlı kolları öyle genişti ki, Ali ne yapabiliirdi? Bir an önce böylemek, babasını yenmek istiyordu. Babasın gölgesini öldürmek. Ondandır denli korkmasının tek nedeni bedenleri arasındaki ters orantı da değildi üstelik. Daha derinlerde nedenini bilmediği, anlamlı bir şekilde kelimelere dökemediği, çağlar öncesinde yaşayan insanlardan gelen kadim bir korkuydu bu. İnsan düşmana olan korkusunu yenmeyi bir şekilde başarıyordu da, babasınaduyduğunu korkuyla bir türlü yüzleşemiyordu. Ali kemer darbelerine direnmeden adamın yatışmasını beklerdi. Kafesteki muhabbet kuşu da kemer darbelerinden nasibini almıştı bir seferinde. Kafes duvara çarpıp kırılmış, teller arasındaki boşluktan istifade eden kuş da can havliyle pencereden uçup Ali'nin asla gidemeyeceği yerlere doğru yola çıkmıştı.

Böyle gecelerin sabahı baba sızdığı yataktan kalkıp gözünü açtığında korkuyla bir köşeye sığınmış anne oğula bakar, pişmanlık dizleri üzerine çöküp ağlamaya başlardı. Ali'm derdi, güzel Ali'm, Nurtem'im Allah benim canımı alsın size versin. Kör olayım. Yerden kanlı kemerini alıp flagellantlar gibi kendine

vururdu. Kemerinin tokası sırtına çarptıkça acıdan dişleri kamaşırdı ya, karısı gelip kollarına yapışırdı. Yapma Şerif, derdi. Yapma. Ali de, annesi Nurten de, babası Şerif de bu evde her geçen gün biraz daha ölüyordu.

Ali'nin ikinci doğumu Zozan'ı gördüğü gün olmuştu. Zozan, Necmi ustanın yatılıda okuyan kızıydı. Ali onu gördüğü an bildiği herşeyibir anlığına unuttu. Aldığı nefes göğsünü yaktı, neredeyse ağlayacaktı. Etrafına bön bön bakmaya başladı. Nerede olduğunu anlamaya çalıştı sanki. Zozan hıncahınc dolu dükkâna zorlukla girdi, arka tarafta babasının küçük bir odası vardı, hızlıca oraya süzülürdü. Necmi usta masadaki ıvrık zıvrık elinin tersiyle itip yer açtıktan sonra kızının elindeki tencereyi alıp masaya bıraktı. Zozan bir tabureye çöktü, simsiyah saçları havada asılı kaldı. Ali'yle göz göze geldi. İkisi de telaşla başka yöne baktılar. Her aşkbir felaketiarkasından getirir. Ali sonrasında başına gelecekleri bilse Zozan'a bakan gözlerini ayakkabı derisini kestiği bıçakla oyup ayakları altında ezerdi.

Necmi hayret ediyordu olanlara. Arap Osman, Ali'nin diktığı ayakkabıyı giymiş, zengin olmuştu. Yedi yıldır çocuğu olmayan Hüseyin'in karısı Ali'den ayakkabı aldıktan sonra hamile kaldığını yedi düvele duyurmuştu. Peki gerçek miydi? Sihirli miydi bu çocuğun elleri? Kendisi de bir çift ayakkabı yaptırmış, günlerdir giyiyordu. Onun şansını da işlerinin bu denli açık olması mıydı? Otuz yıllık ustalık hayatında böylesi bir örne kavuşamadığına hayıflanıyor, Ali'yi kıskançlıkla izliyordu. Lüks otomobilden inip dükkâna giren zenginlerin Ali'yi sormasına içerliyordu. Onu koymayı düşünüyor ama boyalı kadınlardan, janti adamlardan gelen para yüzünden gururuna ve şerefine boş verip çocuğun gitmesine razı olamıyordu.

Zozan'ın geldiği gün Portakal Necdet teşrif etti dükkâna. Yanında getirdiği adamın sol yanagında boydan boya bir kesik vardı. Ufak tefek ama korkutucuydu. Kapıda bekledi. Necdet, "Selamın aleyküm," dedi. Beyaz gömleğinin tistten iki düğmesi açıktı. "Aleyküm selam Necdet abi," dedi Ali. Kırklık yaşlarında zengin bir kadının ayak ölçüsünü alıyordu o sırada, ara ara kafasını kaldırıp ustasının odasında

saçlarından başka bir yeri görünmeyen Zozan'a bakıyordu. Küçük mekânda onlardan başka üç dört kişi daha vardı sıra bekleyen. Bir o kadar müşteri de dışarıdaydı. Necdet herkesi tek tek süzdükten sonra Necmi ustanın odasına girdi. Ali kadının bakımlı ayaklarını kirletmemek için işi ağırdan alıyor, diğer müşteriler sabırsızlıkla bekliyordu. Sıra başkasına geldiğinde Zozan odadan çıktı, kapıdan geçecekken Necdet'in adamı Zozan'a omuz attı, kızın arkasından çirkin bir bakış yollayıp dudaklarını yaladı. Zozan dönüp Ali'ye son kez baktıktan sonra çekti gitti. Ali o son bakışı bir fotoğraf karesi gibi kazıdı zihnine. Kızın esmer tenine, yeşil gözlerine, üst dudagındaki iltihaplı uçuğa uzun uzun baktı. Kapıdaki izbandut herife canı sıkıldı. Korkağın tekiyim ben, diye düşündü. Şimdi şu herife kalkıp iki tane patlatmak vardı. Adama dik dik baktı, sonra başını çevirdi.

Necdet odadan çıkıp müşterileri iterek kapıda bekleyen adamının yanına gitti.

"Lan it," dedi, "sen Necmi ustanın kızına omuz mu attın?"

Adam "Ha-" dedi, "hayır" diyemedi. Suratına patlayan tokatla sendeledi. İkinci darbe bir yumruktu. Adam müşterilerin korkulu bakışları arasında kendini kaldırımda yatarken buldu bir anda. Ali donup kalmıştı. Necdet onun yapamadığını yapmıştı. Çevresindeki herkes yapamadıklarını yapıyordu. Onda eksik olan her şey başkalarında vardı. Cesaret, güç,

para, özgürlük. Necmi usta da dışarı çıkıp yerdekinin karnını tekmeledi. Adam zorlukla ayağa kalkıp kaçmaya başladı. Necdet tekrar içeri girdi, Ali'nin önünde durdu.

"Yeğenim," dedi. "Çok sıra var mı?"

"Bu abiden sonra seni alayım Necdet abi," dedi Ali.

"Tamam bekleriz, beni bu şehrin en büyük abisi yapacaksın."

"Estağfurullah," dedi Ali kekeleyerek. "Sen zaten büyüksün abi." Kafasını kaldırıp adama bakamıyordu.

Necdet'in gözlerinde muktedirlere mahsus bağışlayıcı bir gülümseyiş vardı. Şefkatle Ali'nin omzuna dokundu.

"Eğer dedikleri kadar varsan, annene bir bulaşık makinesi alacağım."

Ali'nin gözleri sevinçle, Necmi'ninkiler şaşkınlıkla parladı. Bir bulaşık makinesini aylarca çalışsa alamayacağını biliyordu. Hızlı hızlı elindeki işi bitirmeye koyuldu. Ölçüleri aldı, müşterinin ismini defterine yazdı, yirmi gün sonraya tarih verdi. Necdet ayağını Ali'ye uzattı. Çocuk onun parlak rugan ayakkabılarını kibarca çıkardı, terli beyaz çoraplarını soydu. Sırada bekleyenlerin hepsi sessizce kaçıp gitmişti. Şimdi dükkan boştu. Necmi usta kıpkırmızı bir suratla odasına geçti

Siyah köpek kapıda belirdi. Ağzında lime lime pis bir ayakkabı vardı. İçeriye şöyle bir bakıp yürüdü.

Ezgi Özsan

İSTASYON MEKTUBU

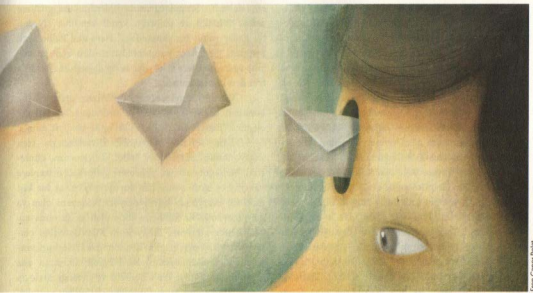
Trenden bir oyundu bu... Kapı sonunda kapanır...

"Trenden bir hikâyemiz var bizimseninle. İtiraf senin bedeninde kazılı bir ihtiyaç hiç olmamıştı. Hani sen aramıza dünyadaki tüm vagonları bir bir yerleştirdin de koskoca bir trenin makine mühendisi gibi parça parça ayırırdın bizi, hani akıl kalbe ayak direriniş gibi bölüştürdün parça parça başka ellere bilet diye dağıttırdın beni, bana da inmesi kalırdı..."

Dağ dağa kavuşurdu, gezegenler bir sıraya girer yılda en az bir defaya mahsus tutulur kavuşurdu, kara parçaları iklim değişikliklerine boyun eğdi birbirinden uzaklaşırken bir başka kara parçasıyla kavuşurdu, yazın Güney'de uğradığımız sahilleri boyly boyunca yürürken paçalarımı kıvrırdım üst üste gelen keten pantolonumun uçları birbiriyle kavuşurdu, tuzlu su değerci saç tellerime birbirine kavuşurdu, bardağın masaya bıraktığı iz olduğu yerde kalırdı ve ahşabıyla silindir misali birdaha silinmemek üzere kavuşurdu, ağaçların gövdelerinde reçine üretirlerdi; reçinenin üzerine yapışan tozlarla ayrılması mümkün olmayan kavuşumunu gözlerimizin önünde yaşarlardı, sen ve ben hiç kavuşamazdık... Trenden bir oyundu bu, bildiğimiz bir oyun, aşk oyunu diyorlar adına... Kapı sonunda kapanır. Oyuna kimlerle devam edeceğinizi belirlerken kalbini elleriyle arkasında saklayanları, dolabına kaldırıp yola yüreği olmadan devam edenleri oyunlarınızdan eleyiniz. Geriye ne kalıyorsa o...

VAGON BİR: "Bana anlattıklarının arasına yalan karışmış mıdır?" Gözlerimi yere eğdirirdi her anlatısıyla o benim. Oya işler gibi işlerdi hikâyelerini. Koskoca birdağ gibi yayılırdı o türlü türlü hikâyelerin arasına, bense gölgesinde uyuya kalırdım. Gündüzleri arardım bulamazdım... Geceleri arardım bulamazdım seni. Sonra sen beni boş vakitlerinde arardın, her ayrıntısını aklımda dahi tutamayacağım kadar tuhaf bağlaçlarla sunardın önüme hikâyelerini. Anlattıklarına inananlarla çevrilmiş hayatın boyunca etrafın. "İnanmış" olurlarsa eğer tarifi mümkün olmayan bir mut-

*Kalbini
herkese bölüştürenleri
fakat sizi de
oyununda her daim
tutma ya çalışanları
kendi oyununuzdan
nezaketleleyiniz.*

Enen Caneer Polat

luluk yaşadın fakat "inanmış gibi" olurlarsa başkaca bir haz duyardın sevgilim. Seninle gezintilerimiz son- suza kadar sürsün diye yürürdüm yanında ben, bilir- dim ayrı ayrı evlerimize döndüğümüz zamanlarda tekrar bulamayacağımızı birbirimizi. Sözlerin havada uçardı, inatçı fikirlerinle duvarları boyardın yanından yürüdüğümüz her dikey yüzeyin. Uçardı, tutamazdın. Ah, onlar hiç âşık olmamış, hâliyle ilgi gördükleri her bireyi kendilerine ne yakın ne de uzak tutacak olan- lar. Kalbini herkese bölüştürenleri fakat sizi de oyu- nunda her daim tutmaya çalışanları kendi oyununuz- dan nezaketle eleyiniz. Sen her konuştuğunda yazının başındaki soruyu değiştirmek isterdim ben ve şöyle derdim içimden: "Bana anlattıklarının arasına doğru karışmış mıdır?"

VAGON İKİ: "Dünyadaki tüm ayrılma senaryo- ları tükenmiş, tüm kaleler fethedilmiş ve bizim hikâ- yemize de hepsinden daha farklı bir ortadan yok olma fîşalı yazılmıştı..."

Dünyadaki bütün heykeltıraşlar bir araya gelip kar yağdığı vakitlerde buzlardan yapılmış bir gönülle bitirmişler bedenini. Uzaktan bakınca irade, güç gibi anlaşılabilir da sıra sıra örerdin gözlerimizin ara- sına çizleri. Her görüşmemizde bir sıra örünce, hâliyle zamanla çitin boşlukları yok olurdu ve bir tek arka- daş sofralarında eritirdin usul usul yüreğini. Gaz lam- bası gibi ışıldardın etrafına, renklerinden alırlardı senin içlerine çekerlerdi genç kızlar. Sonra da günler

geçtikçe her biri renklerin hâline geliverirdi. Fırtına- ları daha kolay atlatırdın sen. Elindeki listede isimler uzadıkça, biri sorun mu çıkardı, dönerdin listenin en başına. En zor günlerini geçirirken tanıştığın eskilerini severdin sen. Bir adım yeniye bir adım eskiye... Araya dünyanın tüm zamanları, bütün kabileleri girerdi de unuturdun yaşıdıklarını ve derdin: "İyi biriydi aşlında, bir kez görtişmeli en azından." Görürdün, dünyadaki en acı birikimlerine bir yenisini eklemenin iki insa- nın oturup bir masaya kelimeler edememesi olduğunu... Sevgilim, sen eskilerini toprağa gömmeydin ve ken- diliginden doğuveren şüphe ve alaycılığa yastık diye yatırdın bizim başımızı. Perde perde örüldür duvar- lar aramıza ve aramızda boşluk kalmadığı için yok olmuş sayılırdık biz seninle. Birkaç kişiyle meşk eder, kendilerine âşık olanları tutarlardı en yakınlarında. Sev- menin sevimlikten başkaca olduğunu kendilerine âşık olan kişiyle ilişkiye adım attıklarında öğrenecekler- di. Onları kendi halleriyle baş başa bırakarak havada asılı senaryolarına sizi de dâhil etmedikleri için teşek- küredin. Hayatın doğru taşları yerlerinden dizen kişilere verdiği hediyelere inanın...

VAGON ÜÇ: "Tıpkı yargıları gibi bellekleri de tekin değildi emişlerin. Doğruyu gittiğin ağaç gövde- lerinde uyuyarak bulurdun sen ve döndüğünde rüzgâ- rına ters uçardı düşüncelerin. Açıkçası tüm insanlıkla da ters düşerdi ve sen farklı olduğunu düşünüp ken- dinibizden peygamber gibi fersah fersah ayırırdın..."

Töbve ve haşa diye başlardı benim cümlelerim seninle. Biz kimdik ki senin gibi yüce, pardön sizin gibi diyecektim sevgilim... Ay, ne sevgilimi dilim dolandı sevdiceğim diyecektim. Aman yok sevdiceğim dediysem de yüce sevdiceğim diyecektim ama mırıldanarak tabii ki öyle sakın düşünmeyin yüksek bir tonla söylediğimi hazretlerim. Yok... Hazretlerim değildi ama bugün gerekli şeker ihtiyacımı alamadım ben, düştü demek ki şekerim... Ay, yok şekerim derken sizin için söylemedim nasıl yemin edeceğimi de bilemedim... Çay alır mısınız? Efendim ekleyecektim hazretlerim ve sevdiceğim yüce şekerçigim. Ay yok... Ne siz duymuş olun efendim ne de ben söylemiş. Ben size gününüz nasıl geçmiş diye sorar mıyım hiç ne haddime? Efendim? Ah, kim bilir ağzınızdan neler döktülüyor da işte... Yorgunsunuzdur, dün inzivaya çekildiniz, bugün de aydınlanarak döndünüz efendim. Haşa, size ulaşabilmek ne mümkün, her şeyin en doğrusunu siz bilirsiniz. Ne haddimize, bizlerin acıları, yaşanmışlıkları... En iyi siz... Ay, yok, yaparsınız diyecektim her şeyin en iyisini.

Kendi doğrularını, kendi öğretilerini, kendi önceliklerini sizin yolunuza taş diye özene özene dizenleri sessizce oyunlarınızdan eleyiniz. En kötü ihtimalle, ertesi gün başka bir ağaç kavuğunda aydınlanacaktır ve kendine başka bir kurban bulacaktır.

VAGON DÖRT: "Geçmişini geleceğine harfiyen uydururdun ve birbirimizin yanaklarına kondurduğumuz iki öpüktükten biri mutlaka anılarına giderdi senin, bense âdetâ tez yazardım gözlerinle..."

Konuştüğüm andan itibaren gözlerin daltıp uzaklara giderdi. Eski hayatın, çocukların başka bir yanda sürdürürdü yaşamlarını ve yedek oyuncu gibi hissederdin gece uyurken usulca yanlarına uzandığında... Nasıl yurt olunduğunu bilemezdik biz seninle birbirimize, konuştuğum andan itibaren baş parmaklarının akıbetini hiç düşünmeden oyadın kalpleri oyar gibi kenarlarını. Dünyanın öbür ucundaki memleketlere giderdi küçük kızların okul tatillerinde ve eski arkadaşlığın git gide yol olurdu sana. Gözlerin uzaklara daldı senin her konuştuğumda ve anlardım ki dünyada bir başka kalbin yüzeyine ayak basabilmek Çin'e gitmekten daha zordu ve insan senin mağrur gözlerinle buluşunca Ay'a adım atmak istiyordu... Ben yaralanır yara bandı bulamazdım evde, sense yüreğime miras bıraktığın hemen unutturdu yaralarımı. Kendine benzer bir toprağı bulmanın mutluluğunu hiç yaşayamazdın sen, konuştuğum anda gözlerin çocukla-

rına daldı... Sır anlatırcasına dinlerdin beni, yüzüme şefkat üflerdin ve sorardın kendi kendine: "Neden bu kadar yanlış bir zamanda..." Hani akıl kalbe ayak dirermiş gibi parça parça bölüştürtirdün beni geçmişine ve başka ellere bilet diye kesip dağıttırdın. Bana da trenden inmesi kalırdı...

Geçmişini geleceğine taşıyanların arasında toz olmadan bağışlayın onları ve oyununuzdan şefkatle eleyin... Yüzlerini iki elinizin arasında sevgiyle anın...

Beni soracak olursanız; Diyarbakır'da tren istasyonunun misafirhanesinde geçiriyorum günlerimi. Kaldığım odanın penceresi gelip geçen trenlere bakıyor ve siren sesini her duyuşumda en az bir kişi mutlaka istasyonda inmiş oluyor. Bekleyeni olan ya da olmayan... Bir hikâyeye konu olan ya da olmayan. Ben henüz kimsenin hikâyesinin KONU başlığı olmadım, kitap yazarı gibi kondum hikâyelerinin arasına... Benim hikâyemin bu bölümü; umuttan yüz çevireli uzun yıllar olan bölümü ve ortalığı derleyip topladıktan sonra oturup yaptığım kahvenin sakinliği gibi ögle üzeri bitiriyorum bu yazıyı. Yazımı sizlere vagonlardan bir tanesine yerleştirerek gönderiyorum. Hâliyle, trenden bir hikâyemiz var bizim bundan böyle seninle. Tren istasyonundan çıkan vagonların güzergâhını haritadan bakınca sen de ben de bileceğiz, rayından çıkamayan bir trenin eninde sonunda birbirimize döneceğini göreceğiz. Hayat her zaman beklediğimize degecek...

Bildiğim bir öğreti varsa şudur ki; mükemmel liyetçiliğin ve önceliklerin, içinde yaşayan insanları sonuna kadar nefessiz bırakması...

Şimdi... Hazırlan, aşık oldun, olacaksın...

Benini senden başka kimsem olmazdı

Yüzünü hikâyelerine yaslardın.

Ben dizlerine yatmak isterdim senin

Okyanus gibi saçlarını dalgalandırırdım...

Beni karşında görürdün ve durmaz ağlardın...

Aramıza dizim dizim

dünyadaki her yaşanmışlığı dizerdin,

ellerimi kilitlemek isterdim eline,

Yolunu beklerdin aylık ilanlarının...

Beni karşında görürdün ve durmaz ağlardın...

Tuzlu sular değerdin kadınların saçlarına,

Her toprağın iklimi gibi bilirdin

kadınların eksiklerini,

Mühendis edasıyla dizerdin aramıza

dünyanın bütün vagonlarını,

Bana da inmesi kalırdı...

SEVGİLİ ADRIA

13/06/2019

Sevgili Adria,

Başlamak hiç zor olmadı bu kez. İçimdekileri sığdıracak bir boşluk bulamıyorum. Bakışımı, zihnimi çevirdiğim yer yalnızca iki gün süren ama nefesim hükümsüzleşene dek etkisini yitirmeyecek bir rüyayla dolup taşıyor.

Her pazar sabahı yaptığımız gibi dün yine yürüyüşe çıktım. Ama bir farkla, bedenime eşlik eden tek bir gölgeyle. Çok anlamsız. Beni öptüğün o meydan şimdi buna hiç tanıklık etmemiş gibi davranıyor. Taş binalar birer birer yüz çeviriyor, hiç olmamış gibi..

Sen gittikten sonra havalar ısınmaya başladı. Ben de söz verdiğim gibi papatya toplamaya başladım, yalnızca yolun sağ tarafındakileri. Onlar suya uzak olduğu için daha az büyüyeceklerini bu yüzden yolda sadece en büyük ve güzel görünen papatyaların olmasını istediğini söylemiştin. Bunu bir görev edindim ama eminim bunu seninle yapmanın hissi bir başka olurdu. Gölün sonuna ulaştığımda birlikte oturduğumuz o banka oturdum. Artık düşünme yetimi elimden alacak hiçbir nefes yok etrafımda. Bu yüzden anksiyetem tekrar canlanıyor sanırım.

Seninle geçirdiğim her anı saklı tutacağım tek şeyin hafızam olması beni çok korkutuyor. Öylesine derinden köklerime ulaşan nefesini unutulabilme düşüncesi beni güçsüz kılıyor. Zaman bunun izlerini silsin istemiyorum, sadece bir kez benim için vefalı davransın. Ruhumun her köşesine işlediğin izler tam da şimdiki gibi yarım kalan bir hikâyeyi hatırlatsın bana. Böylesine seninle dolu bir şehirde yapayalnız kalmak çok zor. Bu yüzden dokunduğun her yerde kendinden bir parça bırakmanı istedim. Saatlerdir sadece bir iz arıyorum, beni bu imkânsızlıktan kurtaracak, tüm karanlığımı yok edecek bir iz.

Bir haftadır yürürken adımlarımı duyamıyorum. Seni, kendi topraklarına ulaştıran her adım kulaklarımda tek bir ses bıraktı:

'Compta amb mi'

Birlikte geçirdiğimiz son gece söylemiştin. Mutsuzluğuma bir dalgakıran gibiydi. Umutsuzluğumu bir çırpıda silen o cümle.. Yürürken düşündüm de bıraktığın en güzel anıyla üzerimde Endülü's'ü taşıyorum. O renk tüm vücuduma yayılıyor, buram buram seni taşıyor her ücre köşeme. En sonunda taş olup kursağımda kalıyor. Nasıl yeneceğim bunu?

Ah Adria! Ne yaptın bana, söyle. Ruhum tutsak. Kelimeler etkisini daha fazla kaybediyor artık. Çok özölüyorum. Seni bana daha önce getirmeyen rüzgar şimdi bir latin ezgisiyle benim ülkeme esiyor. Bakakalıyorum..

Şimdi yokluğuna çok yakın bir yerdeyim. Yapmam gereken tek şey tüm anılarını tek seferde silip atmak ve buradan arkama bile bakmadan ayrılmak biliyorum. Ama hislerime ihanet etmek nasıl zor bilsen! Aklımın bir köşesinde yeni yeni canlanan ihtimalleri büyütmek daha kolay geliyor...

Yarın sabah erkenden ayrılıyorum şehirden. Ruhumu böylesine lime lime eden bu havayı solumak bana hiç iyi gelmiyor. Yazım sana ulaştığı anda haberdar olmak istiyorum. Bana bununla nasıl başa çıktığını anlatmanı bekleyeceğim.

Biriken tüm papatyaları 511 numaralı odanın önüne bırakacağım. Bir de içimden taşıp kilometrelerce uzağa ulaşan sıcaklığını..

Prague/Czech Republic

MERHABA ÜSTAT

Uykum kaçtı. Gelen bütün mesajları okudum, mail kutumu birkaç kere kontrol ettim. Facebook ve Instagram akışları birkaç dakikadır aynı. Saat epey geç oldu. Son olarak günün popüler uygulamalarına bakmak üzere uygulama dükkânına girdim. Mükemmel selfieler için, mükemmel karın kasları için, daha iyi sosyalleşmek için bir dizi uygulamanın ve en eğlenceli olduğu iddia edilen oyunların arasında gezinirken gözüme, yaratıcısı anonim bir uygulama çarptı. İncelemeye başladım. Hiç beğeni ya da yorum yapılmamıştı. Ücretsiz olduğu için indirip denemeye karar verdim.

Hani eskiden, gazetelerde geleceğe mektup yazın falan diye duyurular olurdu. Söylediğiniz tarihte, söylediğiniz adrese teslim edilmek üzere, yirmi ya da yirmi beş yıl sonrasına bir mektup yazıp postaya veriyordunuz. İşte bu uygulama da aynı şeyi yapıyordu, sadece biraz daha teknolojik bir şekilde. On yıl sonrasına mesaj gönderbilmenizi sağlıyordu. Uykum ve yapacak daha iyi bir isim yoktu. Üstelik kulağa eğlenceli geliyordu. Ben de on yıl sonraki kendime bir mesaj göndermeye karar verdim.

Yüklemle tamamlanınca uygulamayı açtım. Birkaç kısa soruyu yanıtladıktan ve telefon numaramı girdikten sonra mesaj ara yüzü karşımdaydı. Bir süre ne yazabilirim diye düşündüm. Sonra boş verip ilk aklıma gelenleri sıraladım.

"Merhaba,"

On yıl sonraki hâlime nasıl seslenmeliydim acaba?

"Merhaba Üstat,"

Benden on yıl fazla yaşamıştı sonuçta, daha olgun ve tecrübeli olacağı kesindi.

"Bana cevap verebilecek olsaydın sana sorular sorardım. Ne yazık ki bu mümkün değil. O zaman ben sana muhtemelen hatırlamadığın şeyleri anlatabım. Hafızandan çoktan silinmiş olan küçük, günlük detayları. Belki anımsamak hoşuna gider."

Kelimeleri arka arkaya yazıp gönderiyordum. Bir yandan da tam on yıl sonra yine böyle bir gece yarısı birdenbire gelecek olan mesajlar beni kim bilir nasıl olduğum yerde sıçratır veya uykumdan uyandırır diye düşünüyordum.

"Mesela bugün. Bugün diyetle başlayalı tam bir hafta oldu. Çikolatasız bir hafta. İnanılmaz değil mi? Kahvaltıdan sonra yeni spor ayakkabılarımla yürüyüş yaptım. Bahçeye bir fıstık çamı diktim. Umarım bu mesaj sana ulaştığında büyümüş ve hayal ettiğim gibi gölgesi verandayı kaplıyor olur. Seni korkuttuysam ya da uyandırdıysam özür dilerim. Yalnız değilsen birlikte olduğun kişi ya da kişilerden de özür dilerim. İyi geceler."

"Ha bir de, vereceğim kiloları umarım geri almamışımdır. Neyse, tekrar pardon. İyi geceler."

Gece yarısını geçmişti. Sokaktan, bir türlü alışamadığım, köpek ulumaları geliyordu. Telefonumun alarımını kurup yatağımın başucuna koydum. Yorganın altına saklanıp uyumaya çalıştım. Bir ya da iki dakika anca geçmiş olmalıydı ki telefonum öttü. Mesaj gelmişti. Gelecekten

Yatağımda doğruldum. Uygulamayı ciddiye aldığıma inanamayarak kendi kendime güldüm. Besbelli sırf eğlence amaçlıydı. Mesajı okudum.

"Merhaba evlat,"

Evlat?

"Beni uyandırmadın. Yaşım ilerledikçe daha çok uykusuzluk çeker oldum. İlaç

Muhtemelen bu ilk konuşmamız değil ve muhtemelen sonuncusundan sonra bir şeyleri değiştirdiğin için ben önceki sohbetlerimizi hatırlamıyorum. Bunu her yaptığımda yeni bir gelecek yarattığını unutma.

Ceyda Kurug

falan da kullanıyorum ama işe yaramıyor. Çam ağacı verandayı gölgede bırakacak kadar büyümüştü ama geçen kış rüzgârda dalları elektrik tellerine değince, alev aldı. Neredeyse evi yakacaktı. Mecburen kestim. Kilo vermeyi başaramadım. Zaten artık denemiyorum da ama sigarayı bıraktım. İyi geceler."

Bu uygulamakesinlikle benim gibi yalnız insanları içindi. Karşımda, oturdukları yerde yediğin yırını dört saat mesaj cevaplayan çalışanların olduğu bir çağrı merkezi hayal ettim.

"Ağaç için üzgünüm. Yerini değiştirsem iyi olacak."

Bunu yazdığım anda gerçekten de verandanın hemen üstünden geçen elektrik tellerini hatırladım. Karşımdakinin bunu söylemesi tesadüf olabilir miydi? Kaç tane ev benimki gibi yüksek gerilim hattının dibinde olurdu ki? Bir test yapmaya karar verdim. Aklımdan bir sayı tuttum ve saatime baktım.

"Dokuz"

Tamam, bu iş garipleşmeye başlamıştı. Gerçekten karşımdaki on yıl sonraki ta kendim olabilir miydi?

"Ölen köpeğimin..."

"Tiger."

"Annem..."

"Bozcaada'ya taşındı, sonra da göğüs kanserinden öldü. Şu an küçük dilini yuttun ve ne diyeceğini bilemiyorsun. Gidip yat, yarınıne konuşuruz."

Haklıydı. Korkmuştum. Sözüünü dinledim ve gidip yattım. Belki de zaten uykudayındır, hepsi bir

rüyadan ibarettir diye düşünerek uyumaya çalıştım. Öğleye doğru uyandım. Rüya görüp görmediğimi anlamak için telefonumu açtım. Uygulama hâlâ oradaydı ama ne benim gönderdiğim mesajlar ne de gelen yanıtlar gözüktüyordu. Demek ki rüyaydı, ya da değildi de sadece mesajlar kaydedilmiyordu. Bunu anlamanın tek yolu vardı, ama önce daha önemli bir işi halletmeliydim. Karnım acıkmıştı. Kendime meyve ve peynirden oluşan bir kahvaltı hazırlamayı düşündüm, sonra boş verip yolda simit fırınına uğramak üzere yürüyüşe çıktım.

Evim sahile yakın değildi. Ama sahile kadar bol ağaçlı sakin bir yol uzanıyordu. Birkaç sabaktır, o yoldan yürüyerek gidip gelmeye başlamıştım. Çam ağacını da yol üzerinde fide satan köylülerden almıştım. Bol fıstık veren cinsten olduğunu söylemişlerdi. Dönüşte, bir gün önce diktığım fideye gözüm takıldı. Sulamak lazımdı. Ama önce yerini değiştirmeye karar verdim. Yarım saat kadar uğraşıp onu şimdiki yerinden bahçenin köşesine, tellerden uzağa taşıdım. Böylece içim daha rahat olacaktı. Olmadı. Yani içim. Tuhaf bir huzursuzluk hâlâ göğsümün altında bir yerlerde geziniyordu. İçeri girip kahve hazırladım. Demlenmesini beklerken şu rüya meselesine açıklık getirmeye karar verdim.

"Ağacın yerini değiştirdim, artık başına bela olmayacak."

Yanıt çok gecikmedi. "Neden bahsettiğini anlamadım ama başımın belaya girmeyecek olmasına sevindim."

Ona bir açıklama yapmakla uygulamayı silmek arasında gidip geldim.

"Şu anda bana bir açıklama yapmakla uygulamayı silmek arasında tereddüt yaşıyorsun. İstersen ben sana açıklayayım: Muhtemelen bu ilk konuşmamız değil ve muhtemelen sonuncusundan sonra bir şeyleri değiştirdiğin için ben önceki sohbetlerimizi hatırlamıyorum. Bunu her yaptığında yeni bir gelecek yarattığını unutma. Ve mümkünse bir daha yapma. Bir şey olacağını değil, sadece böyle söyleyince havalı oluyor."

En azından on yıl sonra keyfimin yerinde olacağını bilmek hoşuma gitmişti.

"Aslında ilk kez dün gece mesajlaştık, sabah uyanınca rüya gördüğümü sandım. Hâlâ bunun nasıl mümkün olduğuna inanmıyorum."

"Düzmece olduğunu düşünüyorsun. Ama değil, istersen test edebiliriz. Mesela aklından bir sayı tut ve ..."

"Gerek yok. Sadece anılamak istiyorum. Bu nasıl işliyor? Mesela bana bu yakınlarda oynanacak bir şans oyununun kazanan numaralarını vereceksin ve ben zengin mi olacağım?"

"Üzgünüm ama sakallarım hiçbir zaman beyazlamadı. Ayrıca, bir şey olacağından değil ama havalı oluyor diye söylüyorum, geçmişini değiştirmemeyi tercih ederim. Bunun dışında bana istediğini sorabilirsin."

"Beni zengin etmeyecekse on yıl sonraki kendimle konuşuyor olmamın ne anlamı var ki?"

"Bunu bir ayna gibi düşün. Bildiğin aynalardan biraz farklı o kadar. Sana kendini beklenmedik bir açıdan gösteriyor. Sonuçta bir başkasına değil kendine mesaj yollamayı seçtin değil mi? Çünkü kendini merak ediyorsun. Olduğun kişiden memnun değilsin ve değişmek istiyorsun. Şu an dilinin ucundaki soru, bunu başarıp başaramadığın."

"Başardım mı?"

"Kısmen. En azından sigarayı bıraktın."

Cevabı canımı sıkıyordu, ben de onu sıkırmak istiyordum ama saçmalamaktan ileriye gidemedim.

"Peki üstat, sen de şu an geleceğinle irtibatla mısın? Belki de senin zamanında bu teknoloji de ilerlemiştir, görüntülü görüşme bile yapıyorsundur ha?"

"Görüntülü işin henüz çözemediler ama ses aktarılabilir. Ayrıca uygulama da oldukça popüler. Bana gelince, on yıl sonraki hâlime bir mesaj gönderdim,"

"Ve?"

"Yanıt alamadım."

Harika! Şimdi canım daha da sıkılmıştı. Eğer tüm bunların düzmece olduğu ortaya çıkacak olursa uygulamayı yapanları dava etmeye karar verdim.

"Geleceği ve geçmişini değiştirmemeliyiz saçmalığını unut gitsin. Bana nasıl olduğunu anlat. Hastaysan söyle mesela, ben de şimdiden önlemini alırım ve böylece senin zamanına geldiğimde mesajıma cevap alabilirim. Bak, böyle söyleyince daha havalı oldu bence."

"Bravo evlat, bir tek sen akıllısın zaten. Uygulamayı indirdiğim günden beri ne yapıyorum sanıyorsun? Her şeyi denedim. Kendimle sohbet başladıktan birkaç ay sonra kanser olduğumu öğrendim. Hemen tedaviye başladım, sigarayı bıraktım, doğa yürüyüşleri, organik yaşam. Erken evrede olduğu için atlattığımı söyledi doktorlar. Rahatlamıştım. Tekrar kilo almaya başladım ve ne oldu bil. Gelecekteki kendimden kanserin nüksettiği haberi geldi. Yeniden taramalara girdim ama bir şey çıkmıyordu. Uygulamadan edinilen bilgiler değişken olabileceği için doktorlar bunu veri olarak kabul etmiyorlardı, zaten önleyici tedavi diye bir şey benim zamanımda bile hâlâ yok. Her gün kendime mesaj atıp durumunu öğreniyordum. Hastalık karaciğerde ortaya çıkmış ve çok çabuk ilerlemişti. Her şey iki ay içinde olup bitti. İki ay sonunda bir gün mesajıma cevap gelmedi."

"Yani tam olarak ne zaman öleceğini biliyorsun öyle mi?"

"Sana bu yıl dolmadan kanserle yüzleşeceğini söylüyorum, ilk aklına gelen soru bu mu?"

"Yapabileceğim hiçbir şey yok mu?"

"Yok. Uğraşma. Sağlıklı günlerinin tadını çıkar. Hatta bana da mesaj atma, unutmaya ve hayatını devam ettirmeye çalış."

"Bahçedeki çam ağacı duruyor mu?"

"Hangi çam ağacı?"

"Ön tarafta, köşeye diktiğim."

"Ha evet. Dikmiştim ama kurudu o. Yerini değiştirirken köküne zarar verdim herhâlde."

"Yerini değiştirdiğini hatırlıyorsun,"

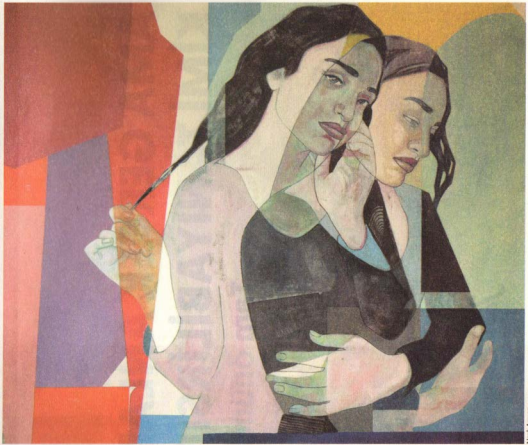
"Evet. Gölge yapsın diye verandanın önüne dikmiştim ama büyüdüğünde dalları..."

"Tamam anladım."

"Hoşçakal."

İnsanın kendine verdiği tavsiyeler gerçek-ten etkili oluyordu.

Uygulamayı telefonumdan sildim. Diyeteye devam etmedim ve bahçedeki çam ağacını bir daha sulamadım.

Sidal Yurt

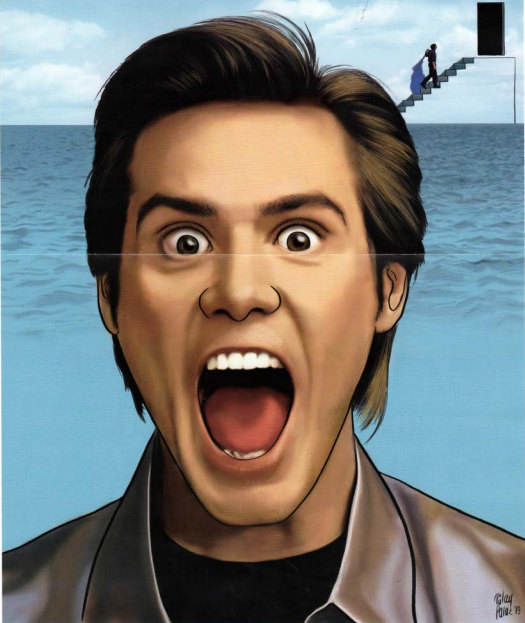
KAYIP CEVAPLAR

İyileşmeyen anıların silüeti ölgünleşiyor; fitileniyor kusur köklerinde. Her korku, sebebinden önce yerleşiyor bedene. Teninde çiçeklenirdi hatıralar, tınısı kumullarda gezerdi. Başlangıcını kaybeden gülüşler vardı, akşam olunca gize karışan kusurlar... Şimdi döküntülerin ağırlığı kanatlarında; her yol iyileştirmez küçüğüm, henüz bilmiyorsun. Direnmemeye yeminli hatıralar aksak adımlarla peşinde, dönüp bakmayı çok görüyorsun. Eskiyen, eksilmiyor. Her af çağırıştırdıkları tarafından erimeye mahkûm, o evlerde artık kandiller yanmıyor. Hasret yakın, sen uzaksın ve biliyorum, pişmanlık daha beter hüzünden. Sen uzaklarda bir yerlerde başkasına nefes oluyorsun. Bu şehrin kuytusunda tazelenmiş ıtır, hücrelerinde artık irinden farklı değil. Döndün cennetine, benim hafızanda yerim yok. Eşiğe defalarca gelmişse bir yolcu ve o kapı hiç çalınmamışsa, kimi suçlayabilirsin? Evrilmişse beklemekten o çiçekler pervazda, pervasızca yanına gelip ona dokunmayan teni anlayabilir misin? Tanrı'nın sesi ulaşmıyor, sessizlik dikenleriyle dokunuyor tenime. Cevapları hatıralara gizledim, onlar da bu gece düştüler peşine.

*Eşiğe defalarca
gelmişse bir yolcu
ve o kapı hiç
çalınmamışsa,
kimi
suçlayabilirsin?*

Günaydın!
Olur ya belki sizi göremem.
İyi günler, iyi akşamlar ve iyi geceler!

Jim Carrey

BİRİNİ AKLINIZDAN
SİLEBİLİRSİNİZ AMA
ONU KALBİNİZDEN ATMAK
BAMBAŞKA BİR HİKÂYEDİR
SİL BAŞTAN

EREN
CANER
POLAT

AMA GERÇEK ANLAMDA KİMİ TANIYABİLİRSİN Kİ?

Tam önünde olsalar bile.

Jim Carrey